

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

วีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

Video Tape for Public Relations of YAI DA Development Agricultural House Wife Group

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. 2547

รฟพ.

๖๖๘๗๖

๒๕๔๗

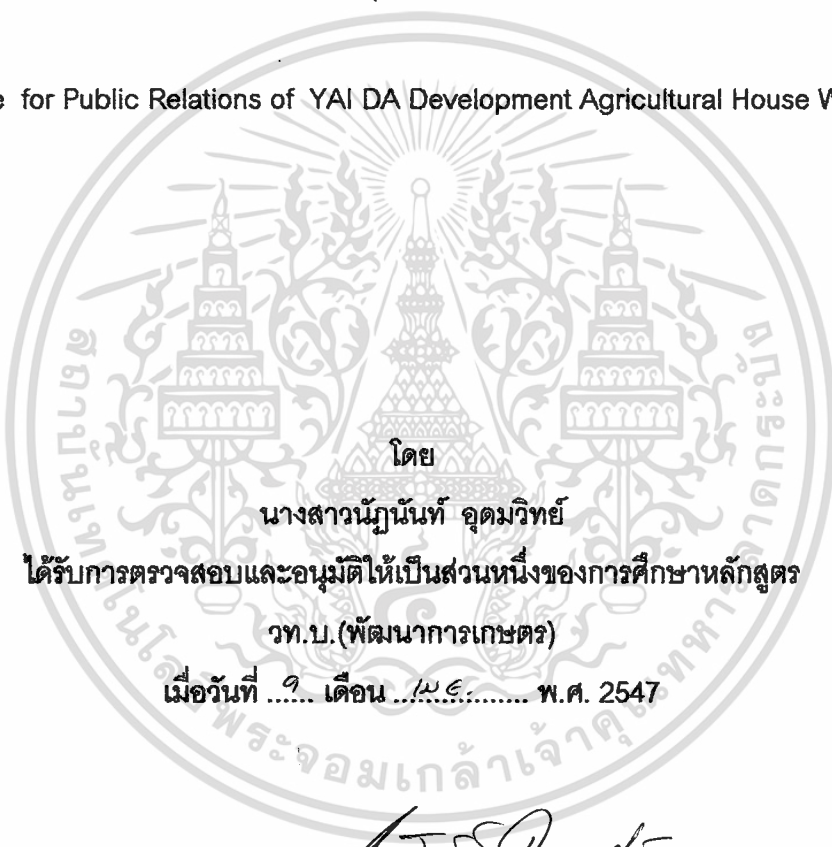
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เลขทะเบียน 96196
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น - 2551/7/00
วันที่ เดือน ปี 2551/7/00

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาเทคนิคเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

วีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

Video Tape for Public Relations of YAI DA Development Agricultural House Wife Group

โดย

นางสาวณัฏฐินันท์ อุดมวิทย์

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ.(พัฒนากการเกษตร)

เมื่อวันที่ ๑ เดือน เม.ย. พ.ศ. 2547

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช)

กรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์พิรัชัย กุลชัย)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์สุชมาภรณ์ ชันศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : วิจัยเพื่อการพัฒนา เรื่อง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

โดย : นางสาวนงนันทน์ อุดมวิทย์

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พัฒนากาเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ คุณาสวรรค์เวช)

๑ / ๒ - ๕ / ๙๗

จากการศึกษาปัญหาพิเศษ การผลิตวิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ผู้วิจัยทำการการศึกษาในส่วนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา หมู่ที่ 3 ต.ตะพง อ.เมือง จ.ระยอง เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่ม วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน และกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม ภายในระยะเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ตุลาคม 2546) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตวิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา เพื่อศึกษาคุณภาพของวิดิทัศน์จากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา และเพื่อศึกษาความเหมาะสมในการนำไปใช้และความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่รับชมสื่อวิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา จากการศึกษาพบว่าคุณภาพของวิดิทัศน์ประเมินโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาจำนวน 13 ท่าน และการประเมินความเหมาะสมของการนำไปใช้และความพึงพอใจในการรับชมสื่อวิดิทัศน์ของบุคคลทั่วไปจำนวน 13 ท่าน

ผลจากการประเมินคุณภาพของวิดิทัศน์ด้านต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.43 อยู่ในระดับ ดีมาก แสดงให้เห็นว่าสื่อวิดิทัศน์สามารถนำไปใช้ทดลองได้ การประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมวิดิทัศน์ของกลุ่มบุคคลทั่วไปด้านต่างๆ มีคะแนนเฉลี่ยรวม 3.91 อยู่ในระดับดี สามารถนำไปใช้เพื่อการเผยแพร่ได้และผลจากการผลิตวิดิทัศน์ทำให้ได้วิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการเผยแพร่ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาต่อไป

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากกรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ อาจารย์สมศักดิ์ คุณาสวรรค์เวช ซึ่งเป็นประธานกรรมการปัญหาพิเศษ ที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านข้อมูลและด้านการผลิตวีดิทัศน์ และอาจารย์พีรชัย กุลชัย ซึ่งเป็นกรรมการปัญหาพิเศษ โดยได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการทำปัญหาพิเศษมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และการดูแลเป็นอย่างดีของคุณป้าบุญชื่น โพธิ์แก้วในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาทุกท่าน ขอขอบคุณ กานดา สีนบุญเชิญที่คอยช่วยเหลือในการติดต่อ ตีรบรรณ อ่อนตาและพีอนุสรณ์ อินทรโกที่คอยมาอยู่เป็นเพื่อนตลอดการติดต่อ อุลิษลา วาจาหวานและคุณิณี ม่วงปิ่น ผู้เขียนบทที่มีคุณภาพ ธิดานันท์ โกมลปานิกที่คอยให้กำลังใจ เฉลิมพล จิมจารย์และชะโนดม ชะรอยรัมย์ที่ช่วยเหลือในการอัดเสียง เพื่อนๆ น้องๆ ที่คอยสอบถามด้วยความเป็นห่วง ที่สำคัญที่สุด บิดา มารดา ที่เข้าใจและให้กำลังใจในการทำปัญหาพิเศษเรื่องนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นิพนธ์ อุดมวิทย์

เมษายน 2547

สารบัญ

	หน้า
สารบัญภาพ	(ก)
สารบัญตาราง	(ข)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญปัญหาพิเศษ	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	2
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่	4
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	25
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา	31
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	36
เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	36
ขั้นตอนการดำเนินการผลิตวีดิทัศน์	36
ขั้นตอนการประเมินคุณภาพ	38
ขั้นตอนการทดลองใช้	38
การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล	39
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	41
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	42
ผลการวิจัย	42
วิจารณ์ผลการวิจัย	48
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	50
สรุปผลการวิจัย	50
ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตวีดิทัศน์	50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	51
เอกสารอ้างอิง	52
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก ก	56
แบบประเมินคุณภาพชีวิตที่ศรัทธาจากกลุ่มแม่บ้านขยายดาพัฒนา	56
ภาคผนวก ข	57
แบบประเมินความคิดเห็นชีวิตที่ศรัทธาเพื่อการเผยแพร่	57
ภาคผนวก ค	58
บทชีวิตที่ศรัทธา	58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ภาพแสดงรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายคาพัฒนา	28
2	ภาพแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน	37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของสื่อประเภทต่างๆ	5
2 ตารางแสดงความสามารถของสื่อชนิดต่างๆในแต่ละ บทบาทหน้าที่	6
3 ตารางแสดงผลการประเมินวีดิทัศน์จากกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรขยายคาพัฒนา	43
4 ตารางแสดงการกระจายข้อมูล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก	45
5 ตารางแสดงระดับคะแนนเฉลี่ยการวัดความพึงพอใจ ในการชมวีดิทัศน์ของบุคคลทั่วไป	47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ (Introduction)

ความสำคัญปัญหาพิเศษ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา เป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกร หมู่ที่ 3 ต.ตะพง อ.เมือง จ.ระยอง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ซึ่งสร้างรายได้เสริมให้แก่สมาชิกกลุ่ม และทางกลุ่มยังมีกิจกรรมที่สร้างประโยชน์แก่สมาชิกหลายกิจกรรม เช่น การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการเกษตร จากกิจกรรมดังกล่าว ทำให้มีผู้สนใจมาเยี่ยมชมการทำกิจกรรมของกลุ่มเป็นจำนวนมาก ข้อมูลสถิติที่ทางกลุ่มได้รวบรวมจำนวนผู้มาเยี่ยมชม ในปี 2545 เป็นจำนวน 2,200 กว่าคน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาได้รับความสนใจในการเข้าชมการทำกิจกรรมของกลุ่มและเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป (บุญขึ้น โพรธีแก้ว. 2546)

จากการสัมภาษณ์ บุญขึ้น โพรธีแก้ว. (2546) ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาของกลุ่มคือ

1. ในแต่ละปีมีจำนวนผู้มาศึกษาดูงานของกลุ่มเป็นจำนวนมาก
2. ทางกลุ่มมีผู้ที่สามารถบรรยายถึงการทำกิจกรรมของกลุ่มให้ผู้มาศึกษาดูงานได้ทราบมีเพียงคนเดียว ถ้าผู้บรรยายไม่อยู่สมาชิกกลุ่มคนอื่นก็ไม่สามารถอธิบายได้
3. การบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสื่อความหมายที่เป็นรูปธรรมได้ชัดเจน
4. การบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่สามารถดึงดูดความสนใจในการรับชมเท่ากับสื่อและเทคนิคหลายอย่างประกอบกัน

5. เมื่อกลุ่มแม่บ้านไปจัดนิทรรศการออกร้านต่างๆ ยังขาดสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกลุ่ม

6. การบรรยายต้องเสียเวลาในการบรรยายหลายครั้งถ้ามีคณะผู้มาศึกษาดูงานของกลุ่มในแต่ละวันหลายคณะ

จากปัญหาดังกล่าวสื่อที่สามารถนำมาใช้ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาที่มีประสิทธิภาพได้คือสื่อประเภทวีดิทัศน์ ซึ่ง วสันต์ อดิศักดิ์ (2533) ได้กล่าวว่า สื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ได้ดีเพราะ

1. สื่อวีดิทัศน์ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผู้ชมสามารถรับรู้ทั้งภาพและเสียงในขณะเดียวกัน
3. สื่อวีดิทัศน์สามารถชมได้หลายๆ ครั้งเมื่อไม่เข้าใจ และสามารถนำข่าวสารไปสู่คนหมู่มากได้ง่าย
4. สื่อวีดิทัศน์ให้ความคิดและเสริมสร้างทัศนคติ สามารถสื่อสารกันได้
5. สื่อวีดิทัศน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงสังคมและศึกษาด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่มได้

จากเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการผลิตสื่อวีดิทัศน์ใช้สำหรับการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาและใช้ในการเผยแพร่ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา
2. เพื่อศึกษาคุณภาพวีดิทัศน์จากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา
3. เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่รับชมสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้วีดิทัศน์ประกอบการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา
2. ได้ทราบคุณภาพในการชมสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา
3. ได้รับทราบความเหมาะสมในการนำไปใช้ และความพึงพอใจในการชมสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ผู้วิจัยได้ศึกษาในส่วนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา หมู่ที่ 3 อ. เมืองระยอง จ. ระยอง เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่ม วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน และกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม ภายในระยะเวลาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ตุลาคม 2546)

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

วีดิทัศน์ หมายถึง เทปหรือแม่เหล็ก บันทึกภาพและเสียงด้วยกรรมวิธีแม่เหล็กไฟฟ้า บันทึกโดยต่อเนื่องและนำมาฉายได้ทันทีด้วยเครื่องตรวจสอบภาพและเสียง

วีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ หมายถึง สื่อวีดิทัศน์ที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลังได้ชมแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

กลุ่มแม่บ้าน หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา หมู่ที่ 3 ต.ตะพง อ.เมือง ระยอง จ.ระยอง

บุคคลทั่วไป หมายถึง บุคคลผู้ที่ต้องการมาศึกษาดูงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(Review of Releted Literature)

การตรวจเอกสารในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ได้แบ่งการตรวจเอกสารไว้เป็น 4 ลักษณะ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายคาพัฒนา
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่

1.ความหมายของ สื่อ

วารินทร์ รัศมีพรหม (2531 : 14) ได้กล่าวว่า สื่อ (medium media) คำนี้มาจากภาษาละตินว่า Between ซึ่งแปลว่า “ระหว่าง” คำว่าสื่อจึงหมายถึงสิ่งที่เป็นพาหนะนำข้อมูลจากแหล่งกำเนิดไปสู่ผู้รับ ในแง่ของการสื่อสารส่งความหมายถึงกัน (Media of communication) สื่อที่ใช้กันอยู่ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เครื่องเสียง วิทยุ ภาพวิสดูฉาย และสิ่งพิมพ์

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 4) คำว่า “สื่อ” หมายถึง ตัวกลางหรือช่องทางที่จะส่งสารหรือเรื่องราวไป ซึ่งอาจส่งด้วยคำพูดการเขียน หรือภาษาใบ้

วรรณา เจียมทะวงษ์ (2536 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อ นั้นคือสิ่งที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ทักษะและเจตคติให้แก่ผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามวัตถุประสงค์ สื่อการสอนที่ดีย่อมช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งต้องพิจารณาความเหมาะสมกับเนื้อหาผู้เรียน รูปแบบการสอน และสภาพแวดล้อมของการใช้สื่อ

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต (2527 : 15-16) ให้ความหมายของสื่อไว้ว่า สื่อหมายถึง ตัวกลางหรือช่องทางที่จะนำสารหรือเรื่องราวไป ซึ่งอาจส่งโดยคำพูดหรือภาษาเขียน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปความหมายของสื่อได้ว่า สื่อ คือตัวกลางที่ใช้ในการสื่อสารหรือช่องทางที่ผู้ส่งสารใช้ส่งข้อมูลข่าวสารหรือความรู้สึกไปยังผู้รับ ซึ่งวีดิทัศน์ก็เป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่ใช้ในการส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การเปรียบเทียบระหว่างสื่อวีดิทัศน์กับสื่อชนิดอื่น

หากจะเปรียบเทียบสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการเผยแพร่หรือใช้ในการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่า โทรทัศน์หรือสื่อวีดิทัศน์มีประสิทธิภาพมากที่สุดถ้าเปรียบเทียบกับสื่อชนิดอื่น ๆ ดังตารางที่ 1 และ 2 การเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของสื่อประเภทต่าง ๆ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของสื่อประเภทต่าง ๆ

สื่อ	ข้อดี	ข้อเสีย
โทรทัศน์	ความครอบคลุมสูง	การเลือกสรรผู้ฟังต่ำ
วีดิทัศน์	การเข้าถึงสูง มีผลกระทบจากแสง เสียง และการเคลื่อนไหว ความภาคภูมิใจสูง ต้นทุนต่ำต่อผู้รับหนึ่งราย	อายุข่าวสารสั้น ต้นทุนรวมสูง ต้นทุนการผลิตสูง ยุ่งยาก
วิทยุ	ต้นทุนต่ำ มีความถี่สูง ข่าวสารอายุสั้น	ความลับสน สร้างความตั้งใจได้ต่ำ ยืดหยุ่นได้
นิตยสาร	มีศักยภาพในการแบ่งส่วนตลาด การผลิตซ้ำมีคุณภาพ บรรจุข้อมูลได้มาก อายุข่าวสารนาน ผู้อ่านอ่านได้หลายครั้ง	ระยะเวลาในการออก แต่ละฉบับนาน ใช้ประสาทสัมผัสด้านสายตา เท่านั้น ขาดความยืดหยุ่น
หนังสือพิมพ์	ความครอบคลุมสูง ใช้เวลาในการนำออกเสนอสั้น ผู้อ่านควบคุมการรับข่าวสารได้ การโฆษณานำเสนอในตำแหน่งที่น่าสนใจ	อายุสั้น สร้างความตั้งใจต่ำ คุณภาพการผลิตต่ำ เข้าถึงผู้รับข่าวสารได้บางกลุ่ม
สื่อออกสถานที่	มีความจำกัดด้านทำเล มีการดูซ้ำสูง สังเกตเห็นได้	เวลาในการดูสั้นจึงต้อง ใช้ข่าวสารสั้น, ภาพพจน์ต่ำ จำกัดเฉพาะในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สื่อ	ข้อดี	ข้อเสีย
จดหมายตรง	เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายสูง ผู้อ่านควบคุมการรับข่าวสาร บรรจุข้อมูลได้มาก มีโอกาสในการอ่านซ้ำ	ต้นทุนสูง ภาพพจน์ต่ำ ล้าสมัย

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2537)

ตารางที่ 2 แสดงความสามารถของสื่อชนิดต่าง ๆ ในแต่ละบทบาทหน้าที่

บทบาทหน้าที่	สื่อวัสดุ				
	รูปภาพและ นิทรรศการ	แผ่นใส	เทปเสียง	เทปประกอบ สไลด์	เทป โทรทัศน์
ให้เปลี่ยนพฤติกรรม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
ให้หลักการและ ความ สัมพันธ์	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ให้ติดตามความต่อเนื่อง ของขบวนการ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง
ให้ตัดสินใจแก้ปัญหา	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง
ให้เปลี่ยนพฤติกรรม	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ให้ลงมือทำโดยใช้ทักษะ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง
ให้พัฒนาทัศนคติความ คิดเห็น	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง

ที่มา : ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2537)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความหมายของวิดีโอหรือวิดีโอทัศน์

วารินทร์ รัชมีพรหม (2531 : 131) กล่าวว่า วิดีโอ คือระบบส่งสัญญาณที่ไม่ต้องใช้สาย และไม่ต้องออกอากาศ คือ วิดีโอกระเป๋าทัวร์หรือวิดีโอตั้งโต๊ะซึ่งสามารถที่จะเล่นย้อนกลับได้และเปิดดูรายการเมื่อใดก็ได้ตามต้องการ รูปแบบในการบันทึกวิดีโอเทปในปัจจุบันเป็นที่นิยมกันก็คือ วิดีโอคาสเซต (Videocassette) และวิดีโอดีสก์ (Videodisc)

วสันต์ อติศัพท์ (2533 : 45) ได้กล่าวว่าเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์คือการบันทึกภาพลงบนเทปโทรทัศน์ อาศัยหลักพื้นฐานเดียวกับการบันทึกเสียงลงบนเทปเสียง คือการแปลงสัญญาณภาพให้เป็นสัญญาณแม่เหล็ก โดยอาศัยความเร็วของเส้นเทปที่ต้องเคลื่อนที่ผ่านหัวบันทึกเทปโทรทัศน์ที่ค่อนข้างสูงมาก นอกจากนี้ในเทปโทรทัศน์ยังมีร่องอื่น ๆ อีกนอกเหนือจากสัญญาณภาพเช่น แถบสัญญาณเสียง แถบสัญญาณควบคุม (Control Track) เพื่อควบคุมให้แต่ละเฟรมมีความสัมพันธ์กัน

อนันต์ธนา อังกินันท์ และ เกื้อกุล ภูมิรัตน์ (2532) วิดีโอเทปบันทึกภาพเหมือนภาพถ่ายภาพยนตร์ และในขณะเดียวกันใช้บันทึกเสียงเหมือนเครื่องเทป แต่เป็นลักษณะเหมือนคาสเซตมากกว่า เทปม้วนใหญ่ ๆ สามารถบันทึกคุณภาพในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้และนำมาฉายได้เมื่อต้องการจะชม เครื่องวิดีโอเทปสามารถเล่นได้ทั้งขาวดำและสี ส่วนเครื่องบันทึกภาพเหมือนเครื่องถ่ายภาพยนตร์ถือติดตัวถ่ายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้และไม่ต้องล้างเหมือนภาพยนตร์

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า วิดีโอหรือวิดีโอทัศน์ คือสื่อทัศนอุปกรณ์ที่ต้องใช้คู่กับเครื่องเล่นวิดีโอซึ่งส่งสัญญาณได้โดยไม่ต้องออกอากาศและไม่ต้องใช้สาย อาศัยหลักการบันทึกเช่นเดียวกับการบันทึกเทปแต่มีแถบสัญญาณภาพและสัญญาณเสียงและสัญญาณควบคุม

4. ประโยชน์และคุณค่าของวิดีโอทัศน์หรือวิดีโอ

วิรุพท์ สีลาพฤทธิ (2529 : 138-139) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวิดีโอเทปเพื่อการศึกษาโดยทั่วไปดังต่อไปนี้

1. การแพร่ภาพเทปโทรทัศน์ สามารถทำได้ในระบบสีและขาวดำ
2. มีเครื่องบันทึกภาพแบบเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งสามารถใช้ได้ในห้องเรียนหรือตามสถานที่ต่าง ๆ ได้
3. ประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง
4. สามารถแพร่ภาพและเสียงได้ทุกโอกาสและนำมาสอนซ้ำได้โดยไม่ทำให้เนื้อเรื่องเสีย
5. เทปโทรทัศน์สามารถตัดต่อได้ ลบได้ นำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้และยังถ่ายม้วนอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนกันใช้ได้อีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง และ อนันต์ธนา อิงกินันท์ (2531 : 142-143) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของวีดิโอเทปทางการศึกษาทั่วไปดังต่อไปนี้

1. เป็นแหล่งวิทยาการอันสมบูรณ์
2. ช่วยปรับปรุงการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. ใช้ในการสาธิตอย่างได้ผล
4. สามารถบันทึกเทปได้
5. สามารถผลิตรายการได้ทั้งในและนอกห้องส่ง
6. ใช้สอนนักเรียนจำนวนมากได้

วสันต์ อติศัพท์ (2533 : 200-201) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อวีดิทัศน์ไว้ว่า

1. เห็นภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียง
2. ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม
3. นำข่าวสารไปสู่คนหมู่มากได้ง่าย
4. รวมคุณค่าของวิทยุและโทรทัศน์
5. ให้ความคิดและเสริมสร้างทัศนคติ
6. สามารถติดต่อสื่อสารกันได้
7. เป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงสังคม
8. ศึกษาด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่มได้
9. เหมาะสำหรับทำ Micro teaching
10. การผลิตทำได้ง่ายกว่าภาพยนตร์

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และ นิพนธ์ สุภศรี(2528 : 3) ได้กล่าวถึงคุณค่าของวีดิทัศน์ไว้เช่นเดียวกันว่า

1. มีประสิทธิภาพในการสื่อสารสูง มีทั้งภาพ(สี) และเสียงในเวลาเดียวกัน
2. สามารถต่อขยายให้นักเรียนดูครั้งละหลาย ๆ คนได้ กล่าวคือสามารถดูได้ครั้งละมากๆ

ถึงเป็นพัน ๆ คนได้

3. สามารถหยุดภาพนิ่งบางจุดหรือดูซ้ำอีกหรือดูภาพช้าโดยไม่ทำให้เนื้อหาเสียไป
4. ใช้ฝึกทักษะการแสดงหรือการสอน (Micro teaching) ของครูได้
5. ใช้ประกอบการเรียนซ่อมเสริม (Remedial) รายบุคคลหรือรายกลุ่มได้
6. ครูสามารถสร้างวีดิทัศน์ขึ้นเองเพื่อได้วีดิทัศน์การศึกษาตามที่ครูต้องการได้ไม่ยากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันมีการผลิตวีดิทัศน์เพื่อเป็นสื่อประกอบการศึกษาจำนวนมาก เนื่องจากสื่อวีดิทัศน์มีข้อดีหลายอย่างซึ่งช่วยในการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น สามารถมองเห็นภาพและได้ยินเสียงในเวลาเดียวกัน

5. ขั้นตอนการผลิตวีดิทัศน์และโทรทัศน์

ไพโรจน์ ตีรรัตนากุล และ นิพนธ์ ศุภศรี (2528 : 76-78) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการผลิตโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ของเป้าหมายให้ชัดเจน
2. รวบรวมข้อมูลและเอกสาร
3. คัดเลือกข้อมูลและเอกสาร
4. เขียนบทโทรทัศน์
5. เตรียมบันทึกภาพ
6. งานศิลป์
7. เตรียมเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตทดลอง
8. การบันทึกภาพ
9. ตัดต่อ
10. การบันทึกเสียง
11. การตรวจแก้ไขนำไปใช้
12. การนำรายการไปใช้
13. การประเมินผล

ณรงค์ สมพงษ์ (2530 : 312) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการผลิตโทรทัศน์ว่าขั้นตอนการผลิตโทรทัศน์แบ่งเป็น

1. การวางแผน (Planning)
2. การเตรียมการถ่ายทำ (Preparation)
3. การผลิต (Production)
4. การผลิตหลังการถ่ายทำ (Post production)

สุรชัย สิกขาบัณฑิต (2528 : 26-48) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการผลิตรายการว่าจะต้องมีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ขั้นการวางแผนการผลิตรายการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 ทำการศึกษาจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายในการทำรายการต้องทราบจุดมุ่งหมายทั่วไปของเนื้อหา และนำเนื้อหามาวิเคราะห์กำหนด กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และจุดมุ่งหมายเฉพาะ

1.2 รวบรวมทรัพยากร และศึกษาข้อขัดข้องในการผลิต โดยจะต้องศึกษาว่าแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตอะไรบ้าง มีอะไรบ้าง ทรัพยากรและข้อขัดข้องที่ควรศึกษา มีดังนี้

1.2.1 เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ ต้องศึกษาดูว่ามีเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการถ่ายทำเพียงใด พร้อมทั้งตรวจสอบดูว่าวัสดุที่มีอยู่เพียงพอหรือไม่และใช้ได้หรือไม่

1.2.2 บุคลากร ต้องศึกษาขีดความสามารถ ความรับผิดชอบและประสบการณ์ของบุคลากร ซึ่งคุณภาพของรายการขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรเป็นสำคัญ

1.3 การเขียนหัวข้อเนื้อหา และการเลือกแบบการนำเสนอรายการ วิดีทัศน์เพื่อการศึกษานำเสนอเนื้อหาเป็นสำคัญ ซึ่งต้องนำเนื้อหานั้นมาเขียนเป็นรูปแบบการนำเสนอ รูปแบบการนำเสนอที่นิยมกัน เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบอภิปราย แบบบรรยาย แบบนาฏการณ และแบบบรรยายโดยไม่ให้เห็นตัวผู้บรรยาย

2. การเตรียมการผลิตรายการ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 การเขียนบท (script) เป็นการวางโครงสร้างของรายการวีดิทัศน์ บทที่ดีควรเป็นบทแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ข้อความรูปภาพหรือสัญลักษณ์ ควรให้การสื่อความหมายได้ชัดเจน คำบรรยายและภาพต้องสัมพันธ์กัน ภาษาที่ใช้เหมาะกับผู้เรียน

2.2 การเตรียมบุคลากร จะต้องติดต่อประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ผู้เขียนบท ผู้กำกับรายการ ฝ่ายเทคนิค และผู้แสดง ฯลฯ เพื่อช่วยทำหน้าที่ต่าง ๆ ในการผลิต

2.3 การเตรียมงานศิลปะ จะต้องสนองจุดมุ่งหมายของรายการ อีกทั้งมีความเหมาะสมกับสื่อวีดิทัศน์

2.4 การเตรียมฉากและอุปกรณ์ประกอบทั้งในและนอกสตูดิโอ

2.5 การเตรียมการอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ดนตรีและเสียงที่ใช้ประกอบ

2.6 การซ้อมซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายสำหรับฝ่ายเทคนิค และผู้แสดง

3. การดำเนินรายการเป็นขั้นตอนที่จะทำการผลิตวีดิทัศน์ ซึ่งถ้าได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วอย่างเคร่งครัด ความผิดพลาดของการผลิตรายการที่จะมีขึ้นในขั้นนี้ก็จะมีน้อย

ในขั้นนี้จะเริ่มถ่ายทำตามบทที่เขียนไว้จากนั้นจึงนำมาตัดต่อเพื่อเรียบเรียงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วจึงนำมาบันทึกเสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเสียงประกอบต่าง ๆ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าขั้นตอนในการผลิตโทรทัศน์หรือวีดิทัศน์มีหลายขั้นตอนตามแต่จะแบ่งให้ละเอียดขนาดไหนแต่พอจะแยกเป็นช่วงใหญ่ ๆ ได้ 3 ช่วง คือ ช่วงเตรียมการก่อนถ่ายทำ ช่วงถ่ายทำ และหลังช่วงการถ่ายทำ ซึ่งแต่ละช่วงนั้นจะส่งผลถึงกัน เช่น ถ้ามีการถ่ายทำที่ดีก็จะง่ายต่อการถ่ายทำและจะง่ายต่อการตัดต่อ

6. บทโทรทัศน์ หรือบทวีดิทัศน์

ความหมายบทโทรทัศน์ หรือบทวีดิทัศน์

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 193) กล่าวว่า การเขียนบทวีดิทัศน์เป็นการนำเอาความคิดในการสร้างสรรค์งานวีดิทัศน์มาทำให้เป็นรูปธรรมขั้นหนึ่งก่อน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ในรายการจะดำเนินไปอย่างไร โดยแสดงให้เห็นทั้งลักษณะภาพที่จะปรากฏ คำบรรยาย หรือบทสนทนา ตลอดจนเสียงประกอบอื่น ๆ

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และ นิพนธ์ ศุภศรี (2528 : 89) ได้กล่าวว่า บทโทรทัศน์เป็นการกำหนดโครงเรื่องของรายการเหมือน ๆ กับพิมพ์เขียวที่ใช้ในการกำหนดแบบก่อสร้างบ้าน ซึ่งต้องมีโครงสร้างที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่เช่นนั้นอาจเกิดจุดอ่อนและพังทลายในที่สุด

ชิน คล้ายปาน (2528 : 29) กล่าวว่า บทโทรทัศน์คือข้อความที่จะกำหนดฉากการถ่ายทำโทรทัศน์หรือรายการเทปโทรทัศน์เรื่องนั้นเอาไว้ บทโทรทัศน์แต่ละบทจะมีโครงเรื่องของมันเอง

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่า บทวีดิทัศน์หรือโทรทัศน์ก็คือสิ่งที่กำหนดว่ารายการจะดำเนินไปทางไหน อย่างไร เพื่อช่วยให้อ่านง่ายในการถ่ายทำและการดำเนินการของฝ่ายต่าง ๆ

การเขียนบทโทรทัศน์ หรือ บทวีดิทัศน์

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 200-201) ได้ให้หลักในการเขียนบทวีดิทัศน์ไว้ว่า การเขียนบทวีดิทัศน์เป็นศาสตร์และศิลป์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนการเขียนลักษณะอื่น ๆ ซึ่งมีหลักการเขียนดังนี้

1. การคิดออกมาเป็นภาพ วีดิทัศน์เป็นสื่อที่ถ่ายทอดด้วยภาพเป็นหลักและเสริมด้วยคำพูดและเสียง ภาพจะต้องถ่ายทอดเหตุการณ์ออกมาอย่างเป็นศิลปะและสื่อความหมายในการรับรู้ของผู้ชม ผู้เขียนบทจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ออกมาให้เป็นภาพที่จะถ่ายทอดไปสู่ผู้ชม ภาพเหล่านี้อาจจะใช้เพียงคำฟังเพื่อสื่อสารเรื่องราวกับผู้ชม หรือใช้เสียงประกอบ คือเสียงดนตรีเสริมโดยไม่ต้องมีคำบรรยายคำพูดประกอบก็ย่อมได้

2. การเขียนคำพูดเพื่อการได้ยิน การชมโทรทัศน์ผู้ชมจะต้องได้ยินคำพูด คำบรรยายเพียงครั้งเดียวไม่สามารถกลับมาฟังได้เช่นการกลับมาอ่านหนังสือ ดังนั้นคำพูดที่ใช้จะต้องง่ายเหมาะแก่การฟังของกลุ่ม ไม่ควรใช้ประโยคที่ซ้ำซ้อนเกินไป ใช้ภาษาพูดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นภาษาที่สื่อสารด้วยอารมณ์ และที่สำคัญนั้นต้องสัมพันธ์กับภาพอย่างมีความหมายและศิลปะ

3. การเข้าใจพื้นฐานของผู้ชม การรับรู้ของผู้ชมแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน ผู้เขียนบทโทรทัศน์จะต้องสื่อสารภาพและคำบรรยายให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มด้วย

4. การเข้าใจการนำเสนอรายการโทรทัศน์ บทโทรทัศน์เปรียบเสมือนแปลนรายการทั้งหมดว่าจะดำเนินไปอย่างไร ดังนั้น การที่ผู้เขียนบทโทรทัศน์มีความรู้ด้านเทคนิคของการนำเสนอทางโทรทัศน์ เทคนิคของการทำภาพพิเศษ เรื่องของแสงเสียงด้วยอ้อมสามารถที่จะจินตนาการในการนำสิ่งเหล่านี้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และ นิพนธ์ คุภศรี (2528 : 90) ได้กล่าวว่า การเขียนบทโทรทัศน์จะง่ายขึ้นถ้าทำตามลำดับขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 รวบรวมหนังสือ เอกสารและวัสดุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหัวเรื่องที่จัดทำ

ขั้นที่ 2 เลือกสิ่งโดยตรงกับจุดประสงค์มากที่สุด

ขั้นที่ 3 ตัดสินว่าจะเรียงลำดับสิ่งที่เลือกไว้แล้วอย่างไร

ชิน คล้ายปาน (2528 : 31) ได้ให้วิธีการในการเขียนบทโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและทรัพยากรที่จะมาทำรายการ

2. คัดเลือกเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายการ

3. กำหนดรายละเอียดในบทโทรทัศน์ตามความสามารถของอุปกรณ์ที่มีอยู่ รวมทั้งงบประมาณและเจ้าหน้าที่ที่จะทำการถ่ายทำ

4. ผู้เขียนบทจะต้องเดาความรู้สึกว่าผู้ชมต้องการอะไร และจะต้องสนองตอบอย่างไร

5. ความต่อเนื่องของเนื้อหา เป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ผู้ชมคอยติดตามรายการ

การเขียนบทเป็นงานที่สำคัญในการผลิตรายการผู้เขียนบทควรจะศึกษาเนื้อหาในเรื่องที่จะทำ วัตถุประสงค์ของรายการ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายด้วยเพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดวัตถุประสงค์ของรายการแก่ผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การติดต่อลำดับภาพ

ความหมายของการติดต่อ

สุทัศน์ บุรีภักดิ์ (2528 : 735) ได้ให้ความหมาย ของการติดต่อลำดับภาพไว้ว่าการติดต่อลำดับภาพ หมายถึงการนำภาพที่ได้จากการถ่ายทำมาแล้วมาเรียงต่อกันโดยแต่ละชอตและแต่ละฉากให้เข้ากันอย่างต่อเนื่องและกลมกลืนจนสามารถบอกเรื่องราวที่ผู้ติดต่อ ผู้กำกับ ต้องการจะถ่ายทอดไปให้ผู้ชมได้รับรู้ โดยคำนึงถึงความยาว จังหวะ อารมณ์ ให้ถูกหลักภาษาและไวยากรณ์ เพื่อให้ภาพที่ออกมาบอกเรื่องราวอย่างกลมกลืน และเป็นเอกภาพ ผู้ดูได้ความรู้สึก ได้ความสุขหรือได้อารมณ์อื่นตามที่ผู้ติดต่อกำหนดไว้

ยงยุทธ รัชศาสตร์ (2532 : 1102) ได้กล่าวว่า ในขบวนการผลิตรายการโทรทัศน์นั้น การติดต่อหมายถึงการเลือก คือ เลือกชอตที่ท่านคิดว่าดีที่สุด และเลือกส่วนที่ดีที่สุดของชอตนั้นออกมา เพื่อให้ภาพส่วนนั้นบอกเรื่องราวตามที่ท่านคิดเอาไว้

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และ นิพนธ์ ศุภศรี (2528 : 151) ได้กล่าวว่า การติดต่อวีดีโอเทปจะเพื่อให้รายการต่อเนื่องกัน เนื่องจากภาพที่บันทึกบางภาพถ่ายทำในเวลาและสถานที่ต่างกัน จำเป็นต้องมีการติดต่อภาพเพื่อให้เป็นไปตามสคริปที่วางไว้ทั้งนี้เพราะเป็นการยากที่จะบันทึกรายการทั้งหมดให้ต่อเนื่องกันในครั้งเดียว.

ศุสิทธิ์ วิโรจน์สกุล (2531) ได้ให้ความหมายของการติดต่อไว้ว่า การติดต่อ คือ การเปลี่ยนภาพและเสียงจากชอตหนึ่งไปยังชอตต่อไป โดยให้มีความต่อเนื่องและเรียงลำดับตามเรื่องราว ไม่มีการกระโดดหรือมีอริยาบทซ้ำซ้อนกัน และมีการรักษาคุณภาพของภาพและเสียง ให้กลมกลืนกันโดยตลอด

ในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ในปัจจุบันนี้ กระบวนการไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่การถ่ายทำเสร็จภายในห้องผลิตรายการ หรือสตูดิโอ เท่านั้น เพราะบางครั้งการจะถ่ายทำรายการให้เสร็จไปเลยทีเดียวเป็นเรื่องลำบาก ด้วยเหตุที่การจะผลิตรายการขึ้นมารายการหนึ่งนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้ร่วมงานหลายฝ่าย เช่น ช่างกล้อง ผู้ควบคุมเสียง ผู้ควบคุมแสง ผู้กำกับรายการ ผู้แสดง ฯลฯ ดังนั้นโอกาสที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำผิดพลาดทำให้ต้องมีการหยุดบันทึกเทปโทรทัศน์เพื่อถ่ายทำใหม่ตั้งแต่ต้นจึงมีมากขึ้น ซึ่งก็นับว่าเป็นการเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ควรจะเป็น ด้วยเหตุนี้ทำให้มีผู้หันมาใช้วิธีถ่ายเจาะเป็นฉากๆ ตามเรื่องราวที่เตรียมเอาไว้ จากนั้นก็นำภาพที่ถ่ายเอาไว้มาติดต่อลำดับภาพในภายหลัง ซึ่งทำให้ได้รายการที่สมบูรณ์และมีความละเอียด ประณีต

โดยเฉพาะสำหรับรายการวิทยุโทรทัศน์ที่มีการถ่ายทำนอกสถานที่หรือนอกห้องผลิตรายการหรือนอกสตูดิโอ ซึ่งอาจจะใช้กล้องโทรทัศน์ในการถ่ายทำเพียงกล้องเดียว หรืออาจจะใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลายกล้องและใช้เครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์หลายเครื่อง แต่ไม่มี Switcher ควบคุมขณะถ่ายทำ ในกรณีเช่นนี้ก็ยิ่งทำให้การตัดต่อหลังจากการถ่ายทำมีความจำเป็นมากขึ้น เนื่องจากขณะถ่ายทำมักไม่ได้ถ่ายทำตามลำดับในบทที่เตรียมเอาไว้ แต่จะเลือกถ่ายภาพที่ถ่ายในสถานที่เดียวกัน มุมกล้องใกล้เคียงกัน ต่อๆ กันไปก่อน แล้วจึงจะย้ายไปถ่ายมุมอื่น หรือสถานที่อื่นต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อมิให้เป็นการเสียเวลาในการเคลื่อนย้ายกล้อง และอุปกรณ์ในการถ่ายทำอื่นๆ กลับไปกลับมา นั่นเอง และเมื่อถึงช่วงของการตัดต่อ ก็จะนำภาพทั้งหมดที่ถ่ายมาเลือกและตัดต่อลำดับภาพ เชื่อมภาพ แต่ละภาพเข้าด้วยกัน ตามเรื่องราวในบทโทรทัศน์ที่มีอยู่หรือตามที่ผู้ตัดต่อเห็นสมควร

ความสำคัญของการตัดต่อ (ศุสิทธิ์ วิโรจน์สกุล. 2531)

จากที่กล่าวไปแล้วจะเห็นว่า การตัดต่อนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิต รายการโทรทัศน์อยู่น้อย รายการจะน่าเบื่อ น่าสนใจ และชวนติดตามหรือไม่เพียงใดมิใช่อยู่ที่ การถ่ายทำเพียงอย่างเดียว แต่เทคนิคการตัดต่อได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในการทำให้ภาพที่ ทำมาหลายมาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ดังนั้นการตัดต่อจึงมีความสำคัญซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยต่อเชื่อมภาพ

การถ่ายทำรายการวิทยุโทรทัศน์ ไม่นิยมแช่กล้องจับภาพหรือจากใดจากหนึ่งนานๆ เพราะจะทำให้ผู้ชมเบื่อหน่าย ดังนั้นจึงมีการถ่ายเป็นขอตลับๆ และจับภาพในมุมต่างๆ กัน แล้วจึง นำภาพที่ท่านถ่ายทั้งหมด มาตัดต่อเรียงลำดับใหม่หรือเชื่อมภาพหรือขอตลับแต่ละขอตลับเข้าด้วยกัน ตามลำดับ ให้ถูกต้องตามเรื่องราว ซึ่งบางรายการอาจต้องให้การตัดต่อเชื่อมภาพเป็นร้อยๆ แห่ง เช่น รายการที่ถ่ายทำนอกสถานที่ด้วยกล้องเดียว หรือรายการที่มีการตัดภาพอย่างรวดเร็ว แต่ถ้า เป็นรายการที่ผลิตภายในห้องส่งหรือในสตูดิโอ ซึ่งมักถ่ายเป็นตอนยาวๆ และมีการลำดับภาพใน ระหว่างการผลิตโดยใช้ Switcher บ้างแล้ว การตัดต่อภายหลังการผลิตก็จะง่ายขึ้นเพียงแต่ตัดต่อ เชื่อมภาพของจากแต่ละฉากให้ต่อเนื่องกันเท่านั้น

2. ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ แม้จะได้ระมัดระวังและพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วก็ตาม ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่เสมอ การตัดต่อสามารถช่วยได้ โดยการตัดภาพที่ไม่พึงปรารถนา ออกไปและแทรกภาพที่ดีๆ เข้าไปแทนที่

3. ช่วยจำกัดเวลา

เวลาในการออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์ เป็นเวลาที่มีค่ามาก ดังนั้นการผลิต รายการจึงต้องให้มีความยาวพอเหมาะหรือพอดี กับช่วงเวลาที่กำหนดเอาไว้ ซึ่งถ้ารายการที่ผลิต ยาวเกินไปก็ต้องใช้กระบวนการตัดต่อ ปรับแต่ง ตัดภาพ ส่วนที่เกินออกไปบ้าง แม้ว่าภาพที่ถ่ายทำ

มาจะเป็นภาพที่ดีๆ สวยๆ และเป็นประโยชน์กับเรื่องที่จะเสนอมากเพียงใดก็ตาม หรือถ้ารายการที่ผลิตสั้นเกินไป ก็ต้องใช้กระบวนการตัดต่อในการแทรกภาพบางภาพเพิ่มเข้าไป เพื่อให้รายการยาวขึ้น

4. ช่วยสร้างเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง

การตัดต่อเป็นการนำภาพแต่ละชอต แต่ละฉาก แต่ละตอน มาเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน ซึ่งถ้าเป็นการต่อเชื่อมภาพอย่างมีศิลปะ มีความคิดสร้างสรรค์แล้วล่ะก็ ผู้ชมก็จะรู้สึกต่อเนื่องในเรื่องราวที่นำเสนอ ทั้งนี้ในขั้นตอนการถ่ายทำจะต้องให้ได้ภาพที่ดี มีรายละเอียดมากพอ มีภาพหลายๆ ขนาด ทั้งภาพขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก และมีภาพหลายๆ มุมในแต่ละฉาก แต่ละตอน จึงจะทำให้ผู้ตัดต่อสามารถเลือกภาพมาตัดต่อเข้าด้วยกันได้อย่างต่อเนื่องตามความต้องการ

วิธีการตัดต่อเทปโทรทัศน์

ศุภศิร วิโรจน์สกุล (2531) ได้กล่าวว่า ไม่ว่าจะใช้เครื่องตัดต่อแบบใด หรือใช้เทปโทรทัศน์ประเภทใดก็ตาม จะมีวิธีการตัดต่อได้ 2 วิธี คือ

1. วิธีประกอบรายการ (Assemble)

ตามปกติการถ่ายทำรายการวิทยุโทรทัศน์ด้วยเทปโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นรายการประเภทสาระความรู้ หรือรายการบันเทิง มักมีการบันทึกภาพและเสียงยืดยาวกว่าที่ต้องการ บางส่วนก็อาจจะบันทึกซ้ำภาพเดิมหลายครั้ง เพื่อจะได้เลือกภาพที่ดีที่สุดเพียงหนึ่งภาพ นอกจากนั้นก็ยังสามารถถ่ายภาพโดยไม่เรียงลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง ดังนั้นจึงต้องมีการตัดต่อแถบภาพที่บันทึกแต่ละตอนให้เข้าเป็นเรื่องเดียวกันที่ต่อเนื่องกลมกลืน และมีความยาวพอเหมาะเหล่านี้ เรียกว่า การประกอบรายการ

การตัดต่อด้วยวิธีประกอบรายการ ทำให้โดยการบันทึกทั้งภาพและเสียงจากเทปที่ถ่ายทำมาลงสู่เทปตัดต่อที่จะใช้ในการออกอากาศตามลำดับชอตที่ได้ระบุเอาไว้ในบท โดยเริ่มจากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดของภาพในชอตแรก แล้วต่อด้วยจุดเริ่มต้นของภาพในชอตที่สอง และจุดสิ้นสุดของชอตที่สอง ก็จะต่อกับจุดเริ่มต้นของชอตที่สาม เป็นอย่างนี้เรื่อยไปจนจบ ซึ่งการตัดต่อแบบนี้เป็นการตัดต่อที่ง่ายและสะดวกและใช้เวลาไม่มากนัก

2. วิธีแทรก (Insert)

เป็นการแทรกภาพหรือเสียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งภาพและเสียงจากเทปที่ถ่ายทำมาลงสู่เทปตัดต่อที่จะใช้ในการออกอากาศ ซึ่งในเทปตัดต่อต้องมีการบันทึกภาพเอาไว้เรียบร้อยแล้ว แต่เราไม่ต้องการภาพเดิม จึงใช้การตัดต่อด้วยวิธีนี้ในการแทรกภาพใหม่ทับลงไปทีภาพเดิม เป็นการลบภาพเดิมออก และได้ภาพใหม่ที่แทรกเข้าไปออกมาแทน ยกตัวอย่างเช่น ในเทปตัดต่อ ได้บันทึก

ภาพผู้ชายคนหนึ่งกำลังคิดถึงอะไรบางอย่าง และต่อมาก็มีคนมาเรียกให้เขารู้สึกตัว เหตุการณ์เช่นนี้ ถ้าเราเสนอแต่ภาพของผู้ชายคนนั้นไปตลอด ก็อาจทำให้ผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย เราจึงต้องการแทรกภาพเหตุการณ์ที่ชายคนนั้นกำลังคิดอยู่ลงไปคั่นด้วย ซึ่งก็ต้องใช้วิธีแทรกภาพเหตุการณ์ในความคิดของชายคนนั้นลงไป โดยให้เสียงแบลคกราวยังคงเดิม วิธีแทรกภาพนี้ เราต้องกำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด เพื่อเวลาที่เราแทรกภาพ ภาพใหม่ก็อาจจะทับภาพเดิมที่เราต้องการ ซึ่งอยู่ต่อจากช็อตที่เราไม่ต้องการไปด้วยได้

ประเภทของการลำดับภาพในการดำเนินเรื่อง

คู่มือ วิโรจน์สกุล (2531) กล่าวถึงประเภทการลำดับภาพในการดำเนินเรื่องไว้ดังนี้

1. คอนตินิวอัส (Continuous)

เป็นการเสนอเรื่องราวเรียงไปตามลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง ตั้งแต่ต้นจนจบโดยมากมักใช้กับเรื่องที่มีตัวเอกเพียงตัวเดียว และก็ติดตามพฤติกรรมของตัวเอกไปโดยตลอด ซึ่งในปัจจุบันไม่ค่อยใช้การดำเนินเรื่องแบบนี้กันแล้ว เพราะไม่ค่อยน่าสนใจ ไม่ดึงดูดผู้ชมให้ติดตามเรื่องราวโดยตลอดเท่าที่ควร

2. ซิมูทานีอัส (Simultaneous) หรือครอสคัตติ้ง (Cross Cutting)

เป็นการเสนอเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่า ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน การดำเนินเรื่องแบบนี้ เป็นที่นิยมและใช้กันมากในปัจจุบัน เพราะทำให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและไม่เบื่อ

3. พาราลเลล (Paralled)

เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่า ที่เกิดขึ้นในเวลาที่แตกต่างกัน และอาจมีสถานที่ต่างกันด้วย ซึ่งความแตกต่างกันนั้น มีความสัมพันธ์ในแง่ความคิด หรือการเปรียบเทียบ

4. อินโวลูท (In Voluted)

เป็นการเริ่มต้นด้วยการเสนอเหตุการณ์ที่จบไปแล้ว แล้วต่อด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นจนจบใหม่ การดำเนินเรื่องแบบนี้ เป็นการดึงดูดใจของผู้ชมเอาไว้ด้วยเหตุการณ์ที่เป็นไคลแมกซ์ (Climax) ของเรื่อง ซึ่งใช้ได้ดีและเป็นที่ยอมรับในภาพยนตร์ สำหรับละครโทรทัศน์ก็มีใช้น้ำกับละครสั้นที่จบภายในวันเดียว ถ้าเป็นละครเรื่องยาว หลายตอนจบ มักไม่ใช้การดำเนินเรื่องแบบนี้ เพราะเมื่อผู้ชมได้ชมไป 2-3 ตอนแล้วก็อาจจะลืมเหตุการณ์ตอนเริ่มต้นไปแล้ว

นอกจากนี้ สุชาติ พรหมปัญญา (2546) กล่าวถึง ประเภทการลำดับภาพในการดำเนินเรื่องไว้ดังนี้

- Intercutting Editing ใช้กับพื้นที่หรือบุคคลเป็นเทคนิคในการตัดระหว่างการกระทำที่แตกต่างกัน ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน เทคนิคนี้ค้นพบเมื่อปี 1906 เพื่อสร้างแรงกดดันและความตื่นเต้นให้กับเรื่อง ตัวอย่างเช่น ภาพตัวเลขที่ลดลงเรื่อยๆ ของระเบิดเวลาที่ถูกตั้งไว้ ตัดกลับไปมาสลับกับภาพอุปสรรคต่างๆ จากการหนีออกจากตึกที่กำลังถูกระเบิด เป็นต้น การตัดภาพแบบอินเทอร์คัตบนใบหน้าในสถานที่เดียวกันแสดงให้ผู้ชมเห็นถึงการเปลี่ยนทัศนะที่มีทั้งกริยาและปฏิกริยา ขอตที่ใช้ตัดภาพกลับไปมานี้เรียกว่า Cutaway หรือ Cutback

- Analytical Editing เป็นการแบ่งพื้นที่ออกเป็นเฟรมย่อยๆ จากที่ใช้กันดั้งเดิมเริ่มต้นด้วยภาพระยะไกลเพื่อให้เห็นสถานการณ์รวมและความสัมพันธ์ของวัตถุในพื้นที่ ตามด้วยขอตที่ใกล้เข้ามาเพื่อแทรก (Insert Shot) แสดงถึงรายละเอียด และมุ่งไปสู่การกระทำที่สำคัญ ขอตที่ใช้ทำหน้าที่เพื่ออธิบายสถานการณ์เรียกว่า Establishment Shot หรือ Master Shot

- Contiguity Editing เป็นการติดตามการกระทำไปยังตำแหน่งต่างๆ รูปแบบดั้งเดิมนิยมใช้กันในฉากไล่ล่าของภาพยนตร์ตะวันตก เมื่อผู้ถูกล่าขี่ม้าผ่านต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ซึ่งจะเป็นจุดอ้างอิงต่อไปเวลาต่อมาในตำแหน่งเดิม ผู้ไล่ตามก็ขี่ม้าตามมาและผ่านต้นไม้ต้นเดียวกันไป ต้นไม้ในที่นี้จึงมีบทบาทเหมือนกับป้ายถนนสำหรับผู้ชมที่จะใช้อ้างอิงสถานที่ขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องหมายบอกเวลาที่ผ่านไประหว่างผู้ล่าและผู้ถูกล่า

- Point-of-View เป็นชนิดหนึ่งของ Contiguity Editing ที่อธิบายมาแล้วแต่ถูกแยกออกมาต่างหาก เป็นการติดตามไปดูเฉพาะส่วนที่เป็นผลของการกระทำเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ เช่นเมื่อมีภาพคนหันไปทางด้านหนึ่งของจอผลของการมองจะต้องเป็นภาพใดภาพหนึ่ง ดังนั้นขอตที่ตามมาก็จะแสดงภาพที่คนคนนั้นมองเห็นด้วย ขอตที่เป็นผลของการกระทำนั้นเรียกว่า Reaction Shot ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์อื่นได้อีกเช่น ภาพการยิงจรวดซีปนาอูธตามด้วยภาพความหายนะของบ้านเมืองการใช้ Reaction Shot จึงเป็นการสรุปการกระทำของขอตก่อนหน้าโดยไม่ต้องมีคำอธิบาย

หลักการพื้นฐานของการตัดต่อและลำดับภาพ

สุชาติ พรหมปัญญา (2544) ได้กล่าวถึง หลักการพื้นฐานของการลำดับภาพไว้ว่า หลักการตัดต่อเบื้องต้นก็คือการนำขอตต่างๆ มาจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำเสนอเนื้อหาที่ผู้ชมต้องการโดยที่จะไม่ไปละเมิดความรู้สึกต่อเนื่องระหว่างการกระทำต่างๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักการดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความต่อเนื่องของการกระทำ ภาพการกระทำต่างๆ จะถูกส่งจากชอตหนึ่งไปสู่ชอตหนึ่ง โดยไม่ให้มีการสะดุดทั้งความเร็วหรือทิศทางเคลื่อนที่ เช่นคนกำลังวางของจดหมายลงบนโต๊ะ (ซึ่งอยู่นอกกรอบ) ภาพถูกตัดมาเห็นของจดหมายในระยะใกล้กว่า ก่อนที่จะถูกวางลงบนโต๊ะ เราจะเห็นตำแหน่งของของจดหมายที่สัมพันธ์กับโต๊ะและความเร็วของการเคลื่อนที่ของจดหมาย ในชอตทั้งสองจะต้องใกล้เคียงกัน ทำให้ความต่อเนื่องเกิดขึ้นบนโต๊ะ แสงสว่าง และตำแหน่งของมือ ดังนั้นการตัดภาพแบบนี้จึงไม่สะดุด ชอตระยะใกล้ที่ข้ามเส้นการแสดงจึงไม่ควรนำมาใช้

- ทิศทางบนจอ หากของจดหมายถูกเคลื่อนจากซ้ายไปขวาในภาพระยะกลางชอต ภาพของของจดหมายในระยะที่ใกล้กว่าจึงจะต้องเคลื่อนตามไปในทิศทางเดียวกัน การข้ามมุกกล้องในทางตรงข้ามจะทำให้ของจดหมายเคลื่อนที่จากขวาไปซ้ายแทนซึ่งจะทำให้เกิดภาพโดด ที่ผู้ชมสังเกตเห็นได้ง่าย

- ความคล่องของของเส้นสายตา เส้นสายตาของคนที่มีองศาของจดหมายควรจะอยู่ในทิศทางที่ผู้ชมเชื่อว่ามีของจดหมายอยู่ ถ้าเรามองออกไปนอกภาพด้วยเส้นสายตาที่ขนานไปกับความสูงของเขา มันจะหมายถึงเรากำลังมองไปที่บางสิ่งที่มีความสูงนั้น ในขณะที่เมื่อเรามองต่ำลงมาเราจะสันนิษฐานว่าเรากำลังมองไปที่ของจดหมาย ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่คนละชอตต้องอยู่ในเส้นสายตาเดียวกัน เพื่อที่จะตัดภาพระหว่างชอตนั้นได้ เส้นสายตาที่มองออกไปนอกกรอบภาพต้องเข้ากันกับการคาดหวังของผู้ชม ไปยังที่ซึ่งตำแหน่งของคนที่เราที่กำลังสนทนาด้วย มีความจำเป็นที่จะต้องประสานความสัมพันธ์ของสถานที่ระหว่างชอต ประธานที่กำลังพูดและมองไปทางซ้ายจะถูกสรุปโดยผู้ชมว่าเขากำลังพูดกับบางคนที่อยู่ทางด้านซ้าย ภาพตัดไปยังอีกคนหนึ่งที่มีองศาไปทางขวาเป็นการยืนยันความคาดหวังของผู้ชม การเข้ากันของเส้นสายตา กำหนดได้จากตำแหน่งของตาและมุมมอง เราแทบจะไม่สามารถใช้การตัดต่อเข้าไปจะแก้ไขการถ่ายที่ไม่เข้ากันได้เว้นแต่จะใช้เทคนิคการกลับภาพเพื่อย้อนสายตา แต่ก็จะไปสะดุดความสมมาตรอื่นๆ เช่น ทรงผมที่อาจกลับข้างไปด้วย

- ขนาดของชอต เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการตัดต่อในการทำอินเตอร์คัต ภาพของใบหน้า การตัดจากภาพระยะใกล้ปานกลางกับภาพระยะใกล้ปานกลางด้วยกันของอีกคนหนึ่งเป็นการจัดการเพื่อไม่ให้เกิดการสะดุดของภาพจากความคล่องจองกันของเส้นสายตาดังกล่าวมาแล้ว ในทางกลับกันการตัดระหว่างภาพระยะไกลของคนคนหนึ่งกับภาพที่ถ่ายในระยะใกล้ ปานกลางของอีกคนหนึ่งย่อมจะทำให้เกิดภาพโดดและไม่มีอย่างต่อเนื่อง

เทคนิคในการลำดับในการผลิตรายการโทรทัศน์

ศุทธิ์พร จิโรจน์สกุล (2531) ได้กล่าวถึงเทคนิคต่างๆ ในการลำดับภาพไว้ดังนี้

การเรียงความ

1. ความยาวของภาพหรือช็อต

การเปลี่ยนภาพหรือการตัดภาพแต่ละครั้ง จะทำให้ผู้ชมถูกกระตุ้นความรู้สึกขึ้นครั้งหนึ่ง แล้วความรู้สึกนั้นจะค่อยๆ ลดลง จนกระทั่งมีการตัดภาพอีกครั้งหนึ่ง ถ้าความยาวของช็อตพอเหมาะ อารมณ์ของผู้ชมจะถูกกระตุ้นตามจังหวะ ถ้าช็อตยาวเกินไป อารมณ์ของผู้ชมจะราบเรียบไม่ตื่นเต้น แต่ถ้าช็อตสั้นเกินไป อารมณ์จะถูกกระตุ้นแต่เพียงเบาบาง เพราะเกิดความเคยชินเสียแล้ว

ตามปกติช็อตหนึ่งจะยาวไม่เกิน 15-30 วินาที แต่บางช็อตอาจต้องยาวหรือสั้นกว่านี้ ยกตัวอย่างเช่น ภาพหลอดยาสีฟัน ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่หอมพินกำลังแนะนำให้คนใช้คนหนึ่งหันมาใช้ยาสีฟันชนิดหนึ่ง เพื่อเป็นการถนอมรากฟัน ภาพของหลอดยาสีฟันในมือของหอมพินต้องมีความยาวมากกว่า 30 วินาที แต่ถ้าเป็นเหตุการณ์ที่แม่บ้านมาซื้อของในห้างสรรพสินค้า และหยิบหลอดยาสีฟันมาหลอดหนึ่งใส่ลงในตระกร้า ภาพมือของแม่บ้านที่กำลังหยิบหลอดยาสีฟันนั้นยาวเพียง 2-3 วินาทีก็พอ เพราะช่วงที่แม่บ้านหยิบหลอดยาสีฟันใส่ในตระกร้า นั้นไม่ควรนานเกินไป จะเป็นการไม่สมจริง เป็นต้น

2. ความถี่ของการเปลี่ยนภาพ

ในการเปลี่ยนจากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่ง ตามธรรมดารายการที่ยาว 30 นาที จะมีการเปลี่ยนภาพหรือตัดภาพประมาณ 200 ครั้ง แต่ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเนื้อเรื่อง ถ้าเป็นเรื่องราวที่แสดงการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว เช่น การวิ่ง การกระโดด การแข่งขันก็ต้องตัดภาพให้มีความสูง คือ เปลี่ยนภาพอย่างรวดเร็ว ผู้ชมจะได้เกิดความกระปี้กระเป่า แต่ถ้าเป็นเรื่องราวที่เชื่องช้า เช่น การอ่านหรือการเขียนหนังสือ การนั่งรับประทานอาหาร กรณีเช่นนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนภาพเร็วมาก เพราะมันจะเป็นการขัดกับอริยาบถของผู้แสดง

การเชื่อมภาพ

การเชื่อมภาพในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ทำได้หลายวิธีดังนี้

1. ตัด (Cut)

การตัดเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดและใช้กันมากที่สุดเป็นการเปลี่ยนภาพจากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่งอย่างรวดเร็ว และยังเป็นการช่วยถ่ายทอดความสนใจของผู้ชมไปสู่สิ่งใหม่ ช่วยชี้แนะสิ่งที่

ต้องการเน้น ซึ่งเราควรจะต้องตัดภาพเพื่อสร้างความสัมพันธ์ หรือความต่อเนื่องของภาพแต่ละภาพ มิใช่เป็นการทำลายความต่อเนื่องของภาพ เทคนิคในการตัดภาพมีดังนี้

1.1 ไม่ควรตัดภาพของบุคคลด้วยภาพที่คล้ายกัน หรือต่างกันอย่างมากในเรื่องขนาดของภาพ มุมและ Headroom

1.2 ควรพิจารณาว่าควรตัดภาพตรงจุดไหน หลักการควรตัดภาพตรงจุดที่เริ่มการกระทำ หรือสิ้นสุดการกระทำ ไม่ควรตัดภาพขณะที่มีการกระทำ เพราะอาจทำให้ผู้ชมรู้สึกสะดุด เช่น ถ้าเราต้องการเสนอภาพของผู้แสดงที่กำลังจะเปิดประตูเข้าไปในห้อง เราควรจะต้องตัดภาพใน 2 ลักษณะนี้ คือ ขอตแรกเป็นภาพของผู้แสดงกำลังจับลูกบิดประตู ตัดไปขอตที่สองเป็นภาพภายในห้อง ผู้แสดงกำลังเปิดประตูเข้ามา หรือขอตแรกเป็นภาพของผู้แสดงจับลูกบิดประตู เปิดประตูก้าวเข้าไปในห้อง แล้วปิดประตู ตัดไป ขอตที่สองเป็นภาพภายในห้อง ผู้แสดงจับลูกบิดประตูซึ่งปิดอยู่แล้ว การตัดภาพในลักษณะดังกล่าวเป็นการตัดก่อนเริ่มการกระทำ และหลังการกระทำ ผู้ชมจะรู้สึกสะดุดในขณะที่เราตัดภาพ ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราตัดภาพในขณะที่มีการกระทำ เช่น ขอตแรกเป็นภาพผู้แสดงจับลูกบิดประตูเปิดประตู แล้วกำลังก้าวเข้าไปในห้อง ตัดไป ขอตที่สองเป็นภาพภายในห้อง ผู้แสดงกำลังก้าวเข้ามาในห้อง แล้วปิดประตู การตัดในลักษณะนี้ เราจะเชื่อมต่อการกระทำของผู้แสดงในขอตแรกและขอตที่สองให้แนบเนียนได้ยาก ผู้ชมจะรู้สึกสะดุดทันที

1.3 ไม่ควรตัดภาพให้รู้สึกว่ภาพกระโดด (Jump Cut) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่ออริยาบพบางตอนขาดหายไป ช่วงกลางของการกระทำ หรือช่วงกลางของคำพูดถูกตัดออกไป ยกตัวอย่าง เช่น ขอตแรกเป็นภาพผู้หญิงกำลังเปิดประตูดร และทำท่าจะเข้าไปในรถ ตัดไปขอตที่สองเป็นภาพผู้หญิงกำลังติดเครื่องการตัดภาพเช่นนี้ ทำให้ภาพผู้หญิงกำลังเข้าไปนั่งในรถและจัดเตรียมที่นั่ง ก่อนที่จะติดเครื่องยนต์ขาดหายไป ทำให้เกิดภาพกระโดด ซึ่งถือว่เป็นการตัดภาพที่ไม่ดี อย่่างไรก็ตาม ถ้าเป็นการตัดภาพกระโดดเพราะจงใจ ก็อาจทำได้ในกรณีที่ทำให้เรื่องราวกระชับยิ่งขึ้น เช่น ผู้ชายชวนผู้หญิงไปดูหนัง ตัดไปเป็นภาพผู้ชายและผู้หญิงอยู่ที่โรงหนัง การตัดเช่นนี้ได้ข้ามเหตุการณ์ไปมากมาย เป็นการตัดเหตุการณ์ที่ไม่มีความสำคัญหรือไม่น่าสนใจออกไป เพื่อให้เรื่องราวกระชับขึ้น เป็นการตัดภาพที่นิยมใช้กันมาก

1.4 ไม่ควรตัดภาพระหว่างภาพหยุดอยู่กับที่ กับภาพที่มีการเคลื่อนไหว เช่น ขอตแรกเป็นภาพชายคนหนึ่งเปิดประตูดรแล้วเข้าไปนั่ง (รถยนต์อยู่กับที่) ตัดไปเป็นภาพรถยนต์คันนั้นกำลังแล่นไปอยู่ในถนน การตัดภาพเช่นนี้ไม่ควรทำ ควรให้ภาพแรกเห็นรถเคลื่อนออกไปเล็กน้อยก่อน แล้วจึงตัดไปเป็นภาพรถแล่นในถนน จึงจะได้ภาพที่สมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ควรรักษาทิศทางของการเคลื่อนไหว การตัดภาพผู้แสดงที่เคลื่อนไปทางซ้ายหรือขวา เข้าหาหรือถอยห่าง ล้วนแล้วแต่มีความหมายซึ่งเราควรรักษาทิศทางดังกล่าวเอาไว้ อย่างเช่น ผู้ชายกับผู้หญิงกำลังเดินเข้ามาหากัน ถ้าเราให้ชอตแรกเป็นภาพผู้ชายเดินหันหน้าทางขวา ตัดไปอีกชอตหนึ่งเป็นภาพของผู้หญิงเดินหันหน้าไปทางขวาเช่นเดียวกัน เช่นนี้ก็ทำให้ดูเหมือนว่าผู้ชายเดินตามผู้หญิง หรือไมก็ผู้หญิงเดินตามผู้ชาย ซึ่งจริงๆ แล้ว ในชอตที่สองต้องเป็นภาพผู้หญิงที่เดินไปทางซ้าย จึงจะเป็นทิศทางที่ถูกต้อง หรืออีกตัวอย่างหนึ่งก็เช่น ชอตแรกผู้ชายคนหนึ่งกำลังเดินอยู่ แล้วเขาก็หันไปเห็นเพื่อนๆ ของเขา กำลังคุยกันอยู่ทางด้านซ้าย ผู้ชายคนนั้นจึงเดินไปทางซ้าย ตัดไปเป็นภาพเพื่อนๆ กำลังคุยกันอยู่แล้วผู้ชายคนนั้นก็เดินเข้ามาทางขวา เช่นนี้เป็นการรักษาทิศทางของการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง ทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกรัดๆ หรือกระตุก

2. เฟด (Fade)

2.1 เฟดเข้า (Fade in) เริ่มจากภาพดำแล้วค่อยๆ เห็นภาพชัดขึ้นเรื่อยๆ จนเห็นชัดเต็มที่ ควรใช้ในการเริ่มการแสดง เป็นการเปิดฉาก

2.2 เฟดออก (Fade out) จากภาพที่เห็นชัดเต็มที่อยู่แล้วค่อยๆ จางลงเรื่อยๆ จนกลายเป็นภาพดำ เป็นการแสดงถึงการสิ้นสุดของการแสดงในฉากนั้นๆ และเป็นการสิ้นสุดอย่างราบเรียบ

2.3 เฟดออกแล้วเฟดเข้า (Fade out-in) เป็นการตัดต่อด้วยการเฟดภาพแรกออก แล้วเฟดภาพที่สองเข้ามาแทนที่ ใช้ในการแสดงการเปลี่ยนเวลาและสถานที่หรือใช้ในการแสดงให้เห็นว่า เรื่องราวในตอนกลางของเหตุการณ์ถูกตัดข้ามไป เพราะไม่มีความสำคัญไม่น่าสนใจ หรืออาจจะใช้กับภาพที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว เช่น ภาพแรกเป็นภาพรถแข่งที่กำลังแล่นอย่างรวดเร็ว จากนั้นก็เฟดออก แล้วเฟดเข้าเป็นภาพรถคันแรกเข้าสู่เส้นชัย เป็นต้น

3. ภาพจางซ้อน (Dissolve)

เป็นการผสมระหว่างภาพเฟดเข้าและเฟดออก โดยเราให้ภาพหนึ่งเฟดออกในขณะที่ภาพต่อไปเฟดเข้ามา ในตอนปลายของภาพแรก ซ้อนกับตอนต้นของภาพที่สองเล็กน้อย การตัดต่อภาพเช่นนี้เป็นการตัดต่อที่ราบเรียบ ทำให้เกิดความนุ่มนวล สบายตา ไม่ทำให้อารมณ์ของผู้ชมสะดุด ซึ่งการทำภาพจางซ้อนนี้ทำได้ทั้งอย่างรวดเร็วและอย่างช้า

3.1 ภาพจางซ้อนอย่างรวดเร็ว เป็นการแสดงให้เห็นการกระทำซึ่งเหมือนกันหรือแสดงให้เห็นว่าทั้งสองภาพเป็นเหตุการณ์ ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน

3.2 ภาพจางซ้อนอย่างช้า เป็นการแสดงว่ามีการเปลี่ยนเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแสดงถึงเวลาซึ่งผ่านไป แสดงถึงความเจริญวัย เช่น จากเด็กเป็นผู้ใหญ่ หรืออาจจะใช้เมื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้องการย้อนเวลากลับไปสู่เหตุการณ์ในอดีต เช่น ภาพแรกเป็นภาพผู้ชายกำลังคิด Dissolve ไปเป็นภาพเหตุการณ์ในตอนที่เด็กของผู้ชายคนนั้น เป็นต้น นอกจากนั้น การตัดต่อด้วยวิธีนี้อาจจะใช้ในการแสดงถึงการก้าวหน้าของเหตุการณ์หรือการกระทำ เช่น ภาพแรกเป็นภาพผู้หญิงกำลังปอกเปลือกผลไม้ Dissolve ไปเป็นภาพผลไม้ที่ปอกเปลือกเอาไว้เรียบร้อยแล้ววางอยู่ในจาน เป็นต้นและสิ่งที่คุณควรระวังก็คือ ไม่ควรใช้ภาพจางซ้อนในช่วงกลางของการกระทำ

4. กวาดภาพ (Wipe)

เป็นการใช้เทคนิคพิเศษในการทำให้ภาพหนึ่งเข้ามาแทนที่อีกภาพหนึ่งด้วยการกวาดแหวก แทรก เลื่อน หมุน ฯลฯ โดยให้มีลักษณะรูปร่างที่แปลกตา โดดเอนมากมาย มักใช้กับการกระทำที่สนุกสนาน ปกปิด ซ่อนเร้น เป็นการช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชม แต่ก็อาจจะทำลายมิติในภาพได้ ดังนั้นการกวาดภาพจึงมักนิยมใช้ในรายการประเภทต่างๆ เช่น รายการเพลง คอนเสิร์ต รายการเกมโชว์ และอื่นๆ ยกเว้นรายการการแสดงละคร

5. ซ้อนภาพ (Superimpose)

เป็นการนำภาพสองภาพมาซ้อนกันทำได้ 2 ลักษณะ คือ

5.1 การซ้อนให้ภาพหนึ่งทับอีกภาพหนึ่ง เช่น ภาพของผู้หญิงคนหนึ่งเดินอยู่หน้าฉากที่มีด ซ้อนกับภาพของชายทะเล ภาพที่เราเห็นจะเป็นภาพผู้หญิงเดินอยู่ที่ชายทะเล

5.2 ซ้อนให้เห็นภาพทั้งสองที่ซ้อนกันอยู่พร้อมกัน ใช้ในการแสดงถึงความคิดหรือความฝัน เช่น ภาพคนกำลังหลับ ซ้อนกับภาพเหตุการณ์ในความฝัน ผู้ชมจะสามารถเข้าใจได้ว่าคนๆ นั้นกำลังฝัน

6. มอนตาจ (Montage)

เป็นการแสดงภาพหลายๆ ภาพเรียงต่อกันอย่างรวดเร็ว โดยให้เห็นภาพแต่ละภาพในช่วงเวลาที่สั้นมาก ซึ่งอาจจะใช้วิธีตัดภาพ หรือเลื่อนหรือซ้อนภาพก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราพูดถึงการแข่งขันกีฬาประเภทต่างๆ ก็อาจจะให้เป็นภาพกีฬาฟุตบอล บาสเกตบอล เทนนิส แบดมินตัน ฯลฯ เรียงเข้ามาอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

7. แบ่งจอภาพ (Split-Screen)

เป็นกลวิธีในการแยกภาพออกเป็น 2 ส่วนหรือมากกว่า ซึ่งในแต่ละส่วนจะเสนอเรื่องราวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานที่ต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น เหตุการณ์ที่ผู้แสดง 2 คน กำลังพูดคุยกันทางโทรศัพท์ เราก็ใช้วิธีแบ่งจอภาพเป็น 2 ส่วน แล้วเสนอภาพของผู้แสดงทั้งสองคนในแต่ละส่วน เป็นต้น

8. แช่ภาพ (Freeze)

เป็นการหยุดภาพเดี่ยวเอาไว้หนึ่งๆ ระยะเวลาหนึ่งซึ่งจะนานแค่ไหนก็ได้แต่ผู้ตัดต่อ เพราะไม่มีกำหนดตายตัวว่า จะต้องแช่ภาพเอาไว้เวลานานเท่าไร การแช่ภาพนี้นิยมใช้ในตอนจบของฉากหรือเมื่อจบรายการ อย่างเช่น ถ้าเป็นละครจะใช้เมื่อต้องการให้ผู้ชมเห็นภาพที่แสดงถึงอารมณ์ของตัวละครที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น หรือน่าหวาดกลัว ฯลฯ อีกทั้งยังเป็นการทิ้งท้ายให้ผู้ชมคาดเดาเหตุการณ์ต่อจากนั้นไปเอง ซึ่งผู้ชมจะสามารถคาดเดาได้ ยกตัวอย่างเช่น ละครที่เสนอเรื่องเกี่ยวกับภุมิณีหรือเรื่องเร้นลับ ซึ่งในตอนจบ ตัวเอกกำลังจะถูกผีฆ่าตาย ตัวเอกพยายามหนีหัวซุกหัวซุน แต่ในที่สุดเมื่อตัวเอกหันมาอีกทีก็เจอผี ตัวเอกทำหน้าตกใจกลัวสุดขีด ตอนนี้องที่จะแช่ภาพระยะใกล้ ที่ใบหน้าของตัวเอกเอาไว้ เป็นการทิ้งท้ายให้ผู้ชมเห็นว่า ตัวเอกต้องตายแน่ โดยไม่จำเป็นต้องเสนอภาพต่อจากนี้อีก

9. ไอริส (Iris)

เป็นการเสนอภาพโดยเริ่มจากการให้เห็นภาพเป็นรูปร่างกลมเล็กๆ แล้วค่อยๆ ขยายใหญ่ขึ้นจนเห็นเต็มจอภาพ ซึ่งใช้ในการเริ่มฉากใหม่หรืออาจจะเป็นการให้ภาพที่เห็นเต็มจอมาก่อนแล้วค่อยๆ ถูกปิดด้วยวงกลม จมหายไปจากจอภาพ ซึ่งก็ใช้ในการปิดฉาก ซึ่งการเชื่อมภาพแบบนี้ จะใช้ได้กับรายการบางประเภทเท่านั้น เช่น รายการเกมโชว์ รายการตอบปัญหา รายการกีฬาที่มีบ้าง แต่เป็นส่วนน้อย แต่สำหรับละครและสารคดีนั้นมักไม่นิยมใช้การเชื่อมภาพแบบนี้

เวลาที่ควรเปลี่ยนช็อต

การรู้ว่าเมื่อใดควรเปลี่ยนช็อต เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับผู้ตัดต่อ ซึ่งในเรื่องนี้ส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นกับดุลยพินิจของผู้ตัดต่อเอง แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีหลักที่สำคัญๆ ที่ควรคำนึงถึงในการเปลี่ยนช็อต ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นสิ่งใหม่

เราจะตัดภาพ เมื่อเราต้องการเสนอสิ่งใหม่ให้ผู้ชมเห็น อย่างเช่น รายการที่เสนอการปรุงอาหาร ภาพเดิมเราเสนอภาพพิธีกรกำลังแนะนำแม่บ้านให้ผู้ชมรู้จัก และก็คุยกันนิดหน่อยว่าวันนี้จะทำอาหารอะไร เมื่อถึงเวลาที่แม่บ้านแนะนำเครื่องปรุงต่างๆ ที่ใช้ในการปรุงอาหาร เราก็ควรจะตัดไปเป็นภาพระยะใกล้ของเครื่องปรุงต่างๆ ที่แม่บ้านกำลังแนะนำ หรือในขณะที่แม่บ้านกำลังปรุงอาหารให้ชม ก็ต้องมีการตัดไปเป็นภาพระยะใกล้ของอาหารที่กำลังปรุงอยู่ด้วย เป็นต้น

2. เพื่อให้เห็นมุมมองที่ต่างๆ กันออกไป

เราจะตัดภาพจากภาพหนึ่งไปยังอีกภาพหนึ่ง เมื่อเราเห็นว่าเราน่าจะให้ผู้ชมได้เห็นอะไรที่ต่างไปจากเดิม ซึ่งอาจจะเห็นชัดกว่าเดิม แต่เป็นคนละด้าน คนละมุม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ชมได้

เห็นความแปลกหรือความสำคัญอย่างอื่นบ้าง ยกตัวอย่างเช่น รายการกีฬา เราจะต้องพยายาม เสนอภาพการแข่งขันกีฬาในหลายๆ มุม พยายามให้ภาพที่มีมุมที่ผู้ชมจะสามารถมองเห็นการแข่งขัน ได้อย่างชัดเจน เช่น กีฬาชกมวย บางภาพกรรมการอาจจะเข้ามายืนบังการชกนักมวยทั้งสองพอดี เราก็ต้องตัดไปเป็นภาพจากมุมอื่นที่ไม่มีกรรมการยืนบัง แต่ทั้งนี้ก็ต้องระวังไม่ให้เกิดภาพกระโดด ด้วย

3. เมื่อชอตนั้นมีบางสิ่งมากระทบหรือดึงดูดความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น

เมื่อภาพเดิมเป็นภาพของชายคนหนึ่งกำลังนั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ที่เก้าอี้ ทันใดนั้นก็ มีเสียงคนอีกคนร้องเรียกชายคนนั้นหันไปมองตอนนี้เองที่เราควรจะตัดภาพไปเป็นภาพของคนที่มา เรียก เพราะผู้ชม ย่อมอยากรู้ว่าใครมาเรียก

4. เมื่อมีปฏิกิริยาตอบโต้

เมื่อเราต้องการให้ผู้ชมเห็นถึงปฏิกิริยาตอบโต้ของซัดเจ็คหรือกลุ่มซัดเจ็คที่มีต่อ เรื่องราวที่เกิดขึ้น อย่างเช่น รายการละคร ภาพเดิมเป็นภาพที่มีผู้ชายคนหนึ่งเข้ามาหาผู้หญิงคน หนึ่ง ซึ่งอยู่ในห้อง ชายคนนั้นนำข้าวมาบอกว่าพ่อของเธอประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต ตอนนี้ผู้หญิง ย่อมเป็นผู้ที่มีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง เราก็ควรจะตัดไปเป็นภาพระยะใกล้ใบหน้า ของผู้หญิงที่กำลังแสดงให้เห็น อารมณ์เศร้า เสียใจ หรืออารมณ์อื่นๆ แล้วแต่บทบาทของตัวละคร ตัวนั้น

8. การประเมินรายการ

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533 : 143-144) ได้กล่าวถึงการประเมินรายการไว้ว่า การประเมิน รายการเป็นการศึกษาว่าเทปวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพเพียงใดต่อกลุ่มเป้าหมายซึ่ง ทำได้ 2 รูปแบบคือ

1. การประเมินด้วยผู้เชี่ยวชาญ โดยจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญขึ้นเป็นผู้ประเมินเทปวีดิทัศน์ ชุดที่ผลิตขึ้น ผู้เชี่ยวชาญชุดนี้ควรประกอบด้วย นักวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านโทรทัศน์ นักเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา บุคคลเหล่านี้จะร่วมกันวิเคราะห์ในการปรับปรุงเทป วีดิทัศน์ให้ดียิ่งขึ้น

2. การประเมินโดยการทดลอง เป็นการนำเอาเทปวีดิทัศน์ที่ผลิตขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่ม เป้าหมายและวัดดูว่าเขาบรรลุหรือผ่านวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และ นิพนธ์ สุภศรี (2528 : 163-164) ได้กล่าวว่า การประเมิน รายการมีความสำคัญมาก เพราะจะชี้ให้เห็นว่ารายการที่จัดทำขึ้นดีหรือไม่ โดยทั่วไปการประเมิน ผลจะทำ 2 ครั้งคือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การประเมินขณะผลิตรายการซึ่งเรียกว่า "การประเมินผลการผลิต" ช่วงที่เหมาะสมสำหรับการประเมิน คือ หลังจากเขียนโครงร่าง เขียนบท หรือหลังจากการบันทึกรายการเป็นระยะๆ ผู้ประเมินผลควรเป็นตัวผู้เขียนบท ผู้ร่วมงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านโสตทัศนศึกษา และหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร นอกจากนี้ก็ควรปรึกษาหารือกับผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางการศึกษาด้านการสื่อสารและด้านเนื้อหาวิชาด้วย

2. การประเมินผลหลังจากการทำสิ้นสุดลงแต่ก่อนการใช้งานจริงซึ่งเรียกว่า "การประเมินรายการ" โดยจะเสนอรายการให้ผู้ชมกลุ่มเล็ก ๆ ดูก่อนแล้วทำการประเมินผลจาก 3 รูปแบบ

2.1 การสังเกตผู้ชม

2.2 การทดสอบรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

2.3 การใช้แบบทดสอบหรือแบบประเมิน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การประเมินเป็นการวัดดูว่ารายการที่ผลิตตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ต้องแก้ไขอย่างไรบ้างโดยจะนำเทปวีดิทัศน์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและนำไปให้กลุ่มเป้าหมายจำนวนหนึ่งดูและนำข้อผิดพลาดมาแก้ไข

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

พินิจ ดุลยพันธ์ (2530 : 155) ได้ให้ความหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหมายถึง ภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และพ้นจากการเป็นสมาชิกยุวกะตกร ได้รวมตัวกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพยากรและจิตใจ เพื่อร่วมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงสภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ ให้มีรายได้ดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความมั่นคงของชีวิตครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ในระดับครัวเรือนของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น เป็นผลสืบเนื่องช่วยให้เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นด้วย ทั้งนี้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดตั้งอยู่นั้น ไม่ได้เป็นนิติบุคคลเหมือนกลุ่มเกษตรกร แต่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร

2. ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2531ก : 1-2) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 และมีนโยบายเน้นหนักเพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว โดยการให้บริการวิชาการเคหกิจเกษตรให้แก่ยุวกะตกรหญิง สตรีชาวนา แม่บ้านเกษตรกร ที่รวมตัวเป็นกลุ่มแบบชั่วคราว แล้วนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในปี พ.ศ. 2515 แม่บ้านเกษตรกรที่หมู่บ้านป่าคา อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่ม นับเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแรกของประเทศไทย ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2518 ได้มีการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างชัดเจน และมีนโยบายดำเนินงานที่ครอบคลุมบทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยสนับสนุนให้มีการดำเนินงานส่งเสริมวิชาการเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วย นอกเหนือจากการส่งเสริมวิชาการด้านเคหกิจเกษตร ซึ่งมีผลให้แม่บ้านเกษตรกรได้รับการปรับปรุงบทบาทของตนในการปรับปรุงด้านการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของครอบครัวเพิ่มขึ้น

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ขยายกว้างขึ้น และเป็นที่รู้จักมากขึ้นในฐานะแกนนำในการผลิตอาหาร เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลน และกิจกรรมการนำเอาผลผลิตทางการเกษตร มาประกอบเป็นอาหารที่มีคุณค่าสำหรับครอบครัว และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ได้มีแนวนโยบายที่มุ่งสนับสนุนการแก้ปัญหาการเกษตรของประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทโดยตรงของแม่บ้านในการทำกิจกรรมในไร่นา และการนำเอาผลผลิตที่ได้มาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 1) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1. เพื่อรวบรวมสตรีเกษตรกรที่มีความสนใจร่วมกันเข้าเป็นกลุ่ม เพื่อประกอบกิจกรรมร่วมกันในด้านเคหกิจเกษตรและด้านเกษตร
2. เพื่อให้สตรีเกษตรกรร่วมกันแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว เกษตรกร ตลอดจนด้านการใช้ผลผลิตให้เกิดประโยชน์
3. เพื่อรับความรู้และเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดวิชาการไปสู่ครอบครัวเกษตรกรในท้องถิ่น
4. เพื่อสตรีเกษตรกรสามารถนำวิชาการที่ได้รับ มาปรับปรุงดัดแปลงเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งแก่ครอบครัวและสังคมส่วนรวม

4. องค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 2-3) กล่าวว่าองค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีโครงสร้างและรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อกลุ่ม ให้ใช้ชื่อว่าการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แล้วตามด้วยชื่อที่สมาชิกกลุ่มจัดตั้งขึ้นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่ไปยังประชาชนเป็นการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. โครงสร้าง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วยสตรีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน เข้าเป็นสมาชิก และสมาชิกคัดเลือกคนในกลุ่มขึ้นมา 5 คน เพื่อรับตำแหน่งคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และเหรัญญิก โดยจะอยู่ในตำแหน่งครั้งละ 1 ปี และจะมีการเลือกตั้งคณะกรรมการทุกๆ ต้นปี

3. คุณสมบัติของสมาชิก ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และพ้นจากภาวะการเป็นยุวเกษตรกรแล้ว มีปัญหา ความต้องการ และความสนใจร่วมกัน และอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง

4. บทบาทของคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิก

4.1 หน้าที่ของประธาน เป็นประธานในการประชุมประจำเดือนและการประชุมพิเศษอื่นๆ เป็นประธานกรรมการวางโครงการ เตรียมเรื่องราวที่จะประชุมไว้ล่วงหน้า แต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ ถ้าจำเป็น ติดต่อประสานงานกับกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ติดต่อปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานและที่ปรึกษาท้องถิ่น และช่วยในการจัดทำรายงาน ประจำปีของกลุ่ม แล้วเสนอต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน

4.2 หน้าที่ของรองประธาน คือ เป็นประธานในที่ประชุมเมื่อประธานไม่อยู่ ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานตามที่ประธานมอบหมาย จัดเตรียมสถานที่ประชุมและร่วมกับประธานเตรียมเรื่องที่จะประชุมล่วงหน้า ติดต่อประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกับประธานอย่างใกล้ชิด

4.3 หน้าที่ของเลขานุการ คือ จัดรายงานการประชุมทุกครั้ง จัดทำทะเบียนรายชื่อที่อยู่ ประวัติที่จำเป็นของสมาชิกแต่ละคน ทำรายงานสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มเมื่อต้นปี (มกราคม) แจ้งจำนวนสมาชิกที่ลาออกและเข้ามาใหม่ ตลอดจนกิจกรรมเน้นหนักของสมาชิกแต่ละคนให้ที่ปรึกษาทราบและเสนอเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานต่อไป รายงานการประชุมครั้งที่แล้ว ให้สมาชิกทราบ ในการประชุม เพื่อรับรองการประชุมครั้งที่แล้ว ออกหนังสือเชิญสมาชิก ติดต่อประสานงาน และเตรียมสถานที่ในการประชุม

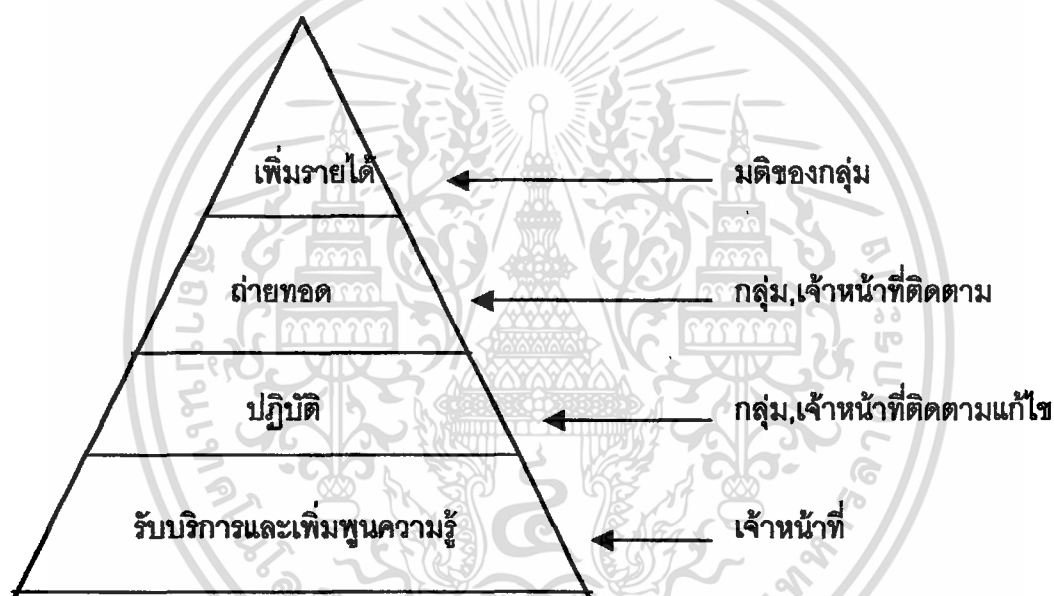
4.4 หน้าที่ของเหรัญญิก คือ เก็บรักษาเงิน แสดงรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มที่มีขึ้น จากกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกภายในกลุ่ม ควบคุมการจ่ายเงินของคณะกรรมการ แสดงรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มให้สมาชิกทราบทุกเดือน

4.5 หน้าที่ของประชาสัมพันธ์ คือ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นผู้ที่ทำเรื่องราวที่เป็นมติของกลุ่ม ติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่ม แจ้งข่าวและรายงานเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้กลุ่มทราบ เผยแพร่และโฆษณากิจกรรมของกลุ่ม

4.6 หน้าที่ของสมาชิก คือ การให้ความร่วมมือในด้านการดำเนินงานต่างๆ แก่กลุ่ม เพื่อทำให้กลุ่มเกิดความเจริญก้าวหน้า เช่น การวางแผนการจัดกิจกรรมและโครงการ เป็นต้น นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงสถานะความเป็นอยู่ของครอบครัวและอาชีพของตน เป็นแกนนำในการกระจายความรู้ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครอบครัวเกษตรกรเพื่อนบ้าน และสมาชิกยังมีหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกเดือน และเสนอข้อคิดเห็นในที่ประชุม

5. รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก : 4) กล่าวถึงรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถที่จะจำแนกได้เป็นขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ที่มา : ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2533ก)

ขั้นที่ 1 สตรีเกษตรกรสนใจรวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อรับความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและการเกษตร จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอ

ขั้นที่ 2 กลุ่มดำเนินการโดยการนำเอาความรู้จากขั้นที่ 1 มาปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในครอบครัวหรือกลุ่ม เช่น ปัญหาด้านอาหารและโภชนาการ ปัญหาด้านการใช้ผลผลิต ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะคอยแนะนำและเป็นพี่เลี้ยง

ขั้นที่ 3 กลุ่มและสมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้รับและปฏิบัติได้แล้วนั้น ไปถ่ายทอดต่อให้แก่ครอบครัวเกษตรกรใกล้เคียง ให้มีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

ขั้นที่ 4 กลุ่มอาจมีความสามารถจัดกิจกรรมเฉพาะของกลุ่มขึ้นเอง โดยดำเนินการร่วมกลุ่มกันในรูปโครงการ อาจเป็นโครงการในด้านเพิ่มรายได้ต่างๆ หรือโครงการทางสังคม เพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวและสังคมเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

6. ขั้นตอนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2531ข : 3-4) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับแล้ว และต้องมีกิจกรรมนำไปสู่เป้าหมายนั้น

ขั้นที่ 3 พิจารณาหาทางแก้ไขปัญหา หาสาเหตุ และแก้ไขปัญหาลำดับความสำคัญ

ขั้นที่ 4 วางแผนการแก้ไขปัญหา ทำอะไร ที่ไหน ทำอย่างไร ใครทำ ทำเมื่อใด

ขั้นที่ 5 ดำเนินงานตามแผนที่ตกลงไว้ โดยร่วมมือร่วมใจกันทำ

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการดำเนินงาน โดยกลุ่มและสมาชิกร่วมกัน

จาก 6 ขั้นตอนดังกล่าวนี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือตัวกลุ่ม นั่นคือ คณะกรรมการและสมาชิก ต้องรู้บทบาท หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานกลุ่ม มีความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ นอกจากนี้ต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการกลุ่ม ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานกลุ่มเป็นอย่างมาก

7. กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ฝ่ายเคหกิจเกษตร (2531ข : 6-9) กล่าวถึงกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้คือ

1. ประเภทกิจกรรมการบริหารงานทั่วไปของกลุ่ม

1.1 งานทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนสมาชิกและทะเบียนทรัพย์สิน

1.2 งานการประชุม

1.3 งานการเงินและการบัญชีกลุ่ม

1.4 งานประชาสัมพันธ์

1.5 งานจัดการวางแผนงานโครงการและระบบข้อมูล

1.6 งานประสานกิจกรรมและบทบาทหน้าที่ของที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2. ประเภทการบริหารงานโครงการและกิจกรรม

2.1 งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วม

กันปฏิบัติและยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 กิจกรรมส่วนบุคคล เป็นกิจกรรมที่สมาชิกดำเนินการเองภายในครอบครัว โดยใช้พื้นที่หรือการปฏิบัติงานบริเวณบ้าน กิจกรรมที่ทำนั้นเป็นไปตามความต้องการและความสามารถของสมาชิก เป็นการสนับสนุนการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเป็นการเพิ่มรายได้

2.3 กิจกรรมพิเศษ มีลักษณะเฉพาะกิจโดยสมาชิกจะต้องร่วมมือให้ความสนับสนุน

2.4 กิจกรรมสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่สมาชิกร่วมกัน ดำเนินการโดยความเสียสละไม่หวังสิ่งตอบแทน ทั้งนี้เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

8. ลักษณะการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. กิจกรรมทุกประเภทต้องได้รับการอนุมัติจากมติของที่ประชุมใหญ่ โดยมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด ทั้งนี้ต้องมีแผนงานโครงการชัดเจน จึงจะดำเนินการได้

2. กำหนดให้มีการประชุมทางการบริหารทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าของโครงการและงานแผนปฏิบัติของแต่ละเดือน

3. กรณีมีกิจกรรมที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน สามารถเรียกประชุมได้ทันที

4. การจัดการด้านการประชุม เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะดำเนินการกันเองระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก โดยที่ปรึกษาท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ

9. บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

พิงทิส ดุลยพันธ์ (2530 : 158-159) กล่าวถึงบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถือเป็นแกนกลางในการรับและกระจายความรู้ไปสู่ครอบครัวเกษตรกรในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การเพิ่มผลผลิตเกษตร เมื่อมีการยอมรับความสำคัญของแรงงานสตรีในการเกษตรจึงได้มีการสนับสนุนให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรสตรีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปช่วยพ่อบ้านเกษตรกรเพิ่มผลผลิตการเกษตรได้มากยิ่งขึ้น ดูแลเก็บรักษาผลผลิตเกษตรหลังการเก็บเกี่ยว

2. แปรรูปและถนอมอาหารที่ผลิตได้ โดยเฉพาะในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากเกินไป

3. ด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่การจัดระบบการใช้จ่ายของครอบครัวและวางแผนการผลิต

4. การดูแลสุขภาพเป็นอยู่ในครอบครัว และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนการช่วยเหลือชุมชนเกษตรโดยให้ความร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองระยอง(2545) ได้กล่าวถึงกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา ดังนี้

1. ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนา เริ่มดำเนินการตั้งแต่ว่าปี พ.ศ. 2527 มีการจัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2527 ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยมีสมาชิกกลุ่มทั้งหมดจำนวน 45 ราย โดยมี นางบุญขึ้น โพธิ์แก้ว ทำหน้าที่ประธานกลุ่มและนางเกษม เชื้อบำรุง ทำหน้าที่รองประธาน

2. โครงการ/กิจกรรมของทางกลุ่ม

ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่มโดยแบ่งเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. โครงการแปรรูปผลผลิตเชิงธุรกิจ(คชก.ปี2539(โครงการต่อเนื่อง) ถึงปี2543)

เพื่อแก้ปัญหาราคาทุเรียนตกต่ำ โดยดำเนินกิจกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียน เช่น ทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบและน้ำพริกเผาทุเรียน

2. โครงการผลักดันและเร่งรัดการตลาดทุเรียนปี 2544

เพื่อแก้ไขปัญหาทุเรียนราคาตกต่ำ ทางกลุ่มได้สนองนโยบายการเร่งระบายผลผลิตออกนอกแหล่งผลิต โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาได้จำหน่ายทุเรียนสุกและผลิตภัณฑ์แปรรูปทุเรียน เช่น การออกร้าน ณ ชุมจำหน่ายสินค้าเมืองทองธานี และในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในเขตจังหวัดระยอง

3. กองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก

จากการดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทุเรียนและอื่นๆ เช่นทุเรียนทอดกรอบ ทุเรียนกวน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ น้ำพริกเผาทุเรียน น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ น้ำพริกเผากุ้ง น้ำพริกปลากรอบ แกงหมูใบชะมวงบรรจุกระป๋อง กะปิ ส่งผลให้ทางกลุ่มฯ มีผลกำไรซึ่งเกิดจากกิจกรรมเป็นกองทุนของทางกลุ่ม ได้นำมาทำเป็นกองทุนช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก เพื่อยืมไปใช้จ่ายในกิจกรรมเกษตรที่จำเป็นและไปแปรรูปผลผลิตกลุ่มย่อย โดยมีสัญญายืมเงินเป็นระยะเวลา 6 เดือน สมาชิกตกลงเพิ่มมูลค่าเงินยืมกับกลุ่มอัตราร้อยละ 1 บาท ยืมได้กองทุนละ 2,500-3,500 บาท

4. กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

4.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายตาพัฒนาเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรด้าน

การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งส่วนราชการและเอกชนเข้าศึกษาดูงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นไปใช้ประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างต่อเนื่องทั้งปีเพื่อรับความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตร การดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาบริหารกลุ่ม

4.2 ร่วมงานประเพณีของหมู่บ้าน ตำบล และวัด ร่วมบริจาคเพื่อสาธารณกุศล

4.3 เป็นคณะกรรมการการพัฒนาโรงเรียนขยายคาพัฒนา

4.4 ร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มและกิจกรรมอื่นๆ เช่น อสม. สตรีอาสาพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5. การประชาสัมพันธ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายคาพัฒนา

5.1 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของกลุ่มผ่านสื่อมวลชน ทั้งสถานีวิทยุ อสมท. สอต. วิทยุแห่งประเทศไทย โทรทัศน์ช่อง 3,5,7,9,11,ITV และหนังสือพิมพ์ ทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง จนเป็นที่รู้จักและยอมรับในผลงานความสำเร็จของกลุ่มฯ

5.2 ร่วมออกฐานจำหน่ายผลิตภัณฑ์ กลุ่มแม่บ้านฯและโครงการ คชก. ในงานเทศกาลของดีเมืองระยอง เป็นประจำทุกปี โรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดระยอง ออกฐานแสดงนิทรรศการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปของหน่วยงานราชการและเอกชน

6. จัดโครงการสร้างที่ทำกินและศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร

ในปี 2545 กลุ่มแม่บ้านฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลตะพงเป็นเงิน 250,000 บาท ในการสร้างที่ทำกินกลุ่มแม่บ้านฯใหม่ที่สาธารณะประโยชน์ประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง บริเวณข้างสถานีอนามัยบ้านยายดา ทั้งนี้เป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับโครงการท่องเที่ยวเกษตรของชุมชนบ้านยายดาด้วย

7. โครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กลุ่มแม่บ้านฯ ร่วมโครงการท่องเที่ยวเกษตรชุมชนบ้านยายดา หมู่ที่ 3 ตำบลตะพง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรเปิดกิจกรรม "เที่ยวสวนชวนชิมผลไม้ไทย" อิ่มละ 50 บาท จำนวน 2 จุด คือ สวนยายดา (ที่ทำกินกลุ่มแม่บ้านฯ) และสวนวิชาป่าเอี่ยม (นางเอี่ยม สุวรรณราย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านฯ) ในช่วงเดือน พฤษภาคม-กลางเดือนมิถุนายน ดำเนินการท่องเที่ยวปี 2545 เป็นปีแรก

3. ผลที่ได้จากโครงการ/กิจกรรม

ด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง
2. สมาชิกมีรายได้เพิ่ม
3. มีคุณภาพชีวิตที่ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. สร้างงานให้กับชุมชน
5. ขยายตลาดสินค้า/ผลิตภัณฑ์

ด้านสังคม

1. สร้างกระบวนการกลุ่ม
2. มีเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่ม และให้สมาชิกกู้ยืม
3. สร้างเครือข่ายองค์กร
4. ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้สนใจ

4. ผลงานดีเด่นปี 2541-2545

ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาได้เข้าร่วมกิจกรรมการประกวดตามโครงการต่างๆทั้งของภาครัฐและเอกชน จนได้รับรางวัลจากการประกวดมากมายดังนี้

1. ชนะเลิศรางวัลที่ 1 มีดังนี้

การประกวดผลงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2541 การประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับอำเภอ ในปี 2544 จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตรและในปีเดียวกันนี้ก็ชนะเลิศการจัดตลาดผลไม้พร้อมบริโภค ปี 2544 ในงานเทศกาลผลไม้และของดีจังหวัดระยอง

2. ได้รับรางวัลที่ 2 มีดังนี้

การประกวดผลงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับภาค ในปี 2541 จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร การประกวดประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำพริกสำเร็จรูป น้ำพริกทุเรียนทอดกรอบ ในการประกวดผลิตภัณฑ์แปรรูปปี 2543 จัดโดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดระยอง การประกวดสินค้าเกษตรแปรรูป ประเภท “ทุเรียนทอดกรอบ” ในปี 2544 จัดโดย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดระยองเช่นกัน และการประกวดสินค้าแปรรูปประเภท “ทุเรียนกวน” ในปี 2544 จัดโดยกรมส่งเสริมการเกษตร และในปีเดียวกันนี้ได้เข้าร่วมประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นและได้รับรางวัลการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัด ในปี 2544

นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านฯ ยังมีโครงการที่เป็นประโยชน์อีก 2 โครงการ คือโครงการกระจายรายได้สู่ชุมชน “กระเช้าของขวัญวันปีใหม่” โดยการนำผลิตภัณฑ์แปรรูป ทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา จัดกระเช้าของขวัญ ของฝาก ในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ทั้งนี้เป็นางานดำเนินงานเพียงตำบลเดียวของจังหวัดระยอง และได้รับการสนับสนุนด้วยดีจากหน่วยงานราชการต่างๆ และภาคเอกชนในจังหวัดระยอง และเป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร(การแปรรูปผลผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการเกษตร) ของตำบลตะพงด้วย ทำให้มีกลุ่มผู้สนใจจากสถาบัน หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนมาทัศนศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทศนา แชมณี (2525 : 55-56) ได้วิจัยเรื่องการผลิตและการใช้วิดิทัศน์ประกอบการฝึกอบรมกระบวนการกลุ่มในปี พ.ศ.2524 โดยได้ผลิตวิดิทัศน์ เพื่อให้ประกอบการฝึกอบรมกระบวนการกลุ่มแก่ข้าราชการพลเรือนตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป จำนวน 4 เรื่อง คือ มนุษย์สัมพันธ์ ลักษณะผู้นำ บทบาทสมาชิกกลุ่มและทักษะการนำอภิปราย ผลการวิจัยปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการศึกษาโดยวิดิทัศน์สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการศึกษาโดยวิดิทัศน์ แสดงว่าวิดิทัศน์มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรมีการผลิตวิดิทัศน์เพื่อการศึกษาในระบบกับผู้ศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เช่น การให้ความรู้แก่เกษตรกรและการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปโดยมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อให้ความรู้ เพื่อฝึกอาชีพหรือความชำนาญบางอย่าง

สุทธวาท เกศบุรมย์ (2530 :176-177) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นและความต้องการวิดิทัศน์เพื่อการศึกษาด้านอาชีพ สำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดโดยการออกแบบสำรวจความคิดเห็นของผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

1. ความต้องการวิดิทัศน์เพื่อการศึกษาด้านอาชีพ 9 วิชา คือ วิชาช่างยนต์ วิชาช่างวิทยุ วิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิชาช่างเสื้อผ้า วิชาชีพเกษตร วิชาช่างเชื่อมโลหะ วิชาอาหารและขนม วิชาช่างตัดผมเสริมสวย ตามลำดับ ความต้องการอยู่ในระดับมากกล่าวคือ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดต้องการรายการวิดิทัศน์เพื่อนำไปให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่องอาชีพมากเนื่องจากเห็นว่าการประกอบอาชีพจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต

2. รูปแบบเสนอรายการวิดิทัศน์เห็นว่ารูปแบบการเสนอวิดิทัศน์ด้านอาชีพควรใช้การสาธิตอาจเป็นเพราะว่าวิดิทัศน์ใช้ในการสาธิตได้ดี แสดงให้เห็นทุกขั้นตอนโดยเฉพาะภาพที่แสดงในระยะใกล้ทำให้ผู้ดูสิ่งที่ต้องการจะเน้นได้ชัดเจนและเห็นว่ารูปแบบการเสนอรายการวิดิทัศน์ ควรใช้หลากหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งอาจเป็นทั้งการบรรยาย การสาธิต การสนทนาซักถาม สารคดี และละคร โดยพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหารายการประกอบด้วย ทั้งนี้เพราะการเสนอรายการหลายรูปแบบทำให้ไม่เบื่อกง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความยาวของรายการวิดีโอ รายการวิดีโอเพื่อการศึกษาเพื่ออาชีพแต่ละรายการควรมีความยาวตั้งแต่ 15-30 นาที

ชนิษฐา ชัยวีระพัฒนาและยุพยงค์ ปินะโต (2544) ได้วิจัยเรื่องระบบการจัดการบริหารงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยการนำระบบการดำเนินงานที่มีรูปแบบที่ดีที่สุดได้มาตรฐานหรือได้รับรางวัลในการดำเนินงาน มาปรับปรุงระบบการทำงานของกลุ่มแม่บ้าน 3 ระบบคือ ระบบการขาย ระบบการควบคุมการจัดซื้อวัตถุดิบและระบบการผลิต จากการพัฒนาะบบใหม่มีผลทำให้ระบบการดำเนินงานด้านการขาย การควบคุมการจัดซื้อวัตถุดิบและการผลิต เป็นระบบมากขึ้น ในการตรวจสอบข้อผิดพลาด การสืบค้นข้อมูลทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น มีการลงบันทึกการทำงานได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ถ้าในอนาคตระบบงานใหญ่ขึ้น จึงควรใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้การทำงานดีขึ้นและสะดวกมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3
วิธีการวิจัย
(Reserch Methodologies)

เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. กล้องถ่ายวิดีโอพร้อมอุปกรณ์
2. ม้วนวิดีโอเทปเปล่า
3. ตลับเทปม้วนเปล่า
4. เทปเพลงบรรเลง
5. เครื่องตัดต่อวิดีโอ (เครื่องตัดต่อคอมพิวเตอร์ Program Adobe Premiere)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินการผลิตวิดีโอ

- 1.1 ศึกษาระเบียบและรายละเอียดของวิชาปัญหาพิเศษ
- 1.2 ศึกษาข้อมูลทางการผลิตวิดีโอ
- 1.3 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการผลิตวิดีโอเพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขยายคาพัฒนา

1.4 ผลิตรายการวิดีโอ โดยมีขั้นตอนดังนี้

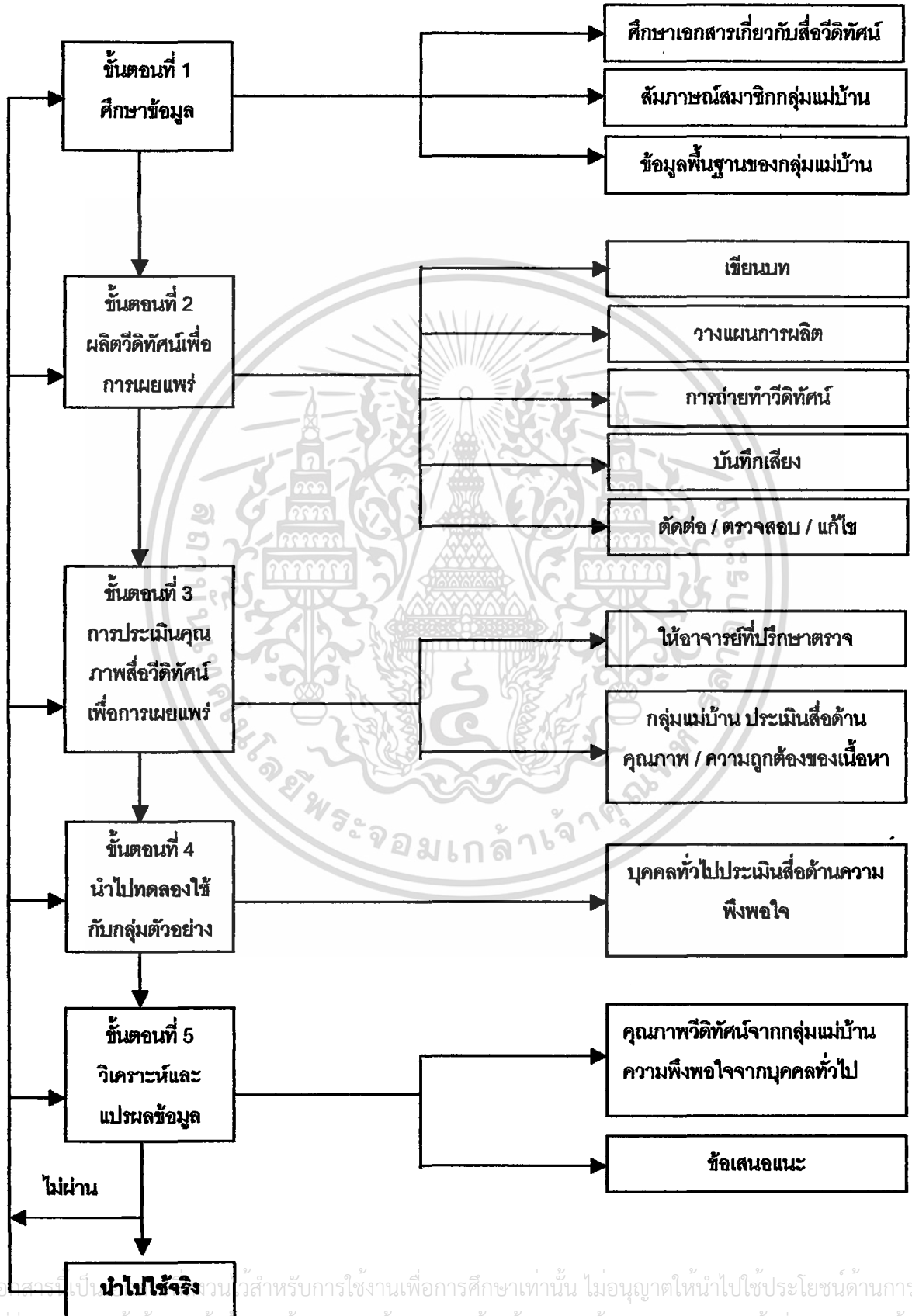
- 4.1.1 เขียนบทวิดีโอ
- 4.1.2 วางแผนการผลิต
- 4.1.3 ถ่ายทำวิดีโอ
- 4.1.4 บันทึกเสียง/ตัดต่อ

1.5 สร้างแบบประเมินวิดีโอ

- 1.5.1 แบบประเมินด้านคุณภาพจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายคาพัฒนา
- 1.5.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจของบุคคลทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของศูนย์บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ภาพแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน

2. ขั้นตอนการประเมินคุณภาพ

2.1 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไข

2.2 นำวีดิทัศน์ไปให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาประเมินด้านคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินด้านคุณภาพในหัวข้อต่างๆดังนี้

- ความถูกต้องของเนื้อหา
- ความเหมาะสมของเนื้อหา
- เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ความเหมาะสมของการนำเสนอเนื้อหา
- ความเหมาะสมของรูปภาพ/ตัวอักษร
- ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับบุคคลทั่วไป
- เสียงบรรยายชัดเจนเข้าใจง่าย
- เพลงประกอบเหมาะสม
- ความเหมาะสมของเวลาการนำเสนอกับเนื้อหา

3. ขั้นตอนการทดลองใช้

ในการนำวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาไปทดลองใช้ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำวีดิทัศน์ไปให้บุคคลทั่วไปชมวีดิทัศน์จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่รับชมวีดิทัศน์ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ โดยมีหัวข้อต่างๆ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ทำการประเมิน ในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

3.1.2 ประเมินด้านความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมวีดิทัศน์ของบุคคลทั่วไปในหัวข้อต่างๆดังนี้

- ความน่าสนใจของเนื้อหา
- ความต่อเนื่องของเนื้อหาวิดีโอ
- ความชัดเจน/ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย
- ความต่อเนื่องของภาพ
- ความชัดเจนของเสียงบรรยาย
- ความน่าสนใจของเทคนิคการนำเสนอวิดีโอ
- ระยะเวลาการนำเสนอวิดีโอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เสียงเพลงประกอบวีดีโอ
- ภาพรวมของวีดีโอ
- ความรู้ความเข้าใจหลังการรับชมวีดีโอ
- การนำไปใช้ประโยชน์

4. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

4.1 ค่าสถิติที่ใช้

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของ การประเมินคุณภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา การประเมินข้อมูลทั่วไปของผู้ทำการประเมิน และการประเมินด้านความพึงพอใจในการชมวีดิทัศน์ของบุคคลทั่วไป ค่าสถิติที่ใช้คือ

ค่าร้อยละ คำนวณได้จากสูตร

$$\text{ร้อยละ} = (X/N) \cdot 100$$

X = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

สูตรค่ามัธยเทศนิยมเลขคณิต (ค่าเฉลี่ย)

$$\bar{X} = \frac{\sum Xi}{N}$$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสื่อ

$\sum Xi$ = ผลของคะแนนที่ทำการประเมิน

N = จำนวนผู้ประเมินทั้งหมด

4.2 การแปลผลข้อมูล

การให้คะแนนในการประเมินด้านต่างๆ ได้แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	ดีมาก
4	หมายถึง	ดี
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 เกณฑ์ในการแปลผลข้อมูล

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

4.24 - 5.00	=	ดีมาก
3.43 - 4.23	=	ดี
2.62 - 3.42	=	ปานกลาง
1.81 - 2.61	=	พอใช้
1.00 - 1.80	=	ต้องปรับปรุง

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 การประเมินคุณภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ทำการวัดคุณภาพและความถูกต้องของเนื้อหาโดยใช้แบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบตารางคำอธิบายและแปลผลโดยการบรรยาย ถ้าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยหรือต้องปรับปรุงให้นำวิดิทัศน์นั้นมาปรับปรุงตามคำแนะนำของกลุ่มแม่บ้านแล้วให้กลุ่มแม่บ้านประเมินสื่อวิดิทัศน์ใหม่อีกครั้ง จนกว่าค่าเฉลี่ยคุณภาพของสื่ออยู่ในระดับดีขึ้นไปจึงจะสามารถนำไปใช้งานตามวัตถุประสงค์ได้

4.4.2 การประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจของบุคคลทั่วไป ทำการวัดความพึงพอใจโดยใช้แบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบตารางคำอธิบายและแปลผลโดยการบรรยาย

5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ระยะเวลาในการปฏิบัติการปัญหาพิเศษ เรื่อง การผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ได้ดำเนินการตั้งแต่เดือน ตุลาคมพ.ศ.2546 ถึงเดือน มีนาคมพ.ศ. 2547 โดยมีตารางการปฏิบัติงานดังนี้

กิจกรรม	ระยะเวลา (2546-2547)						
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ษ.
1. รวบรวมข้อมูลทาง ด้านการผลิตวีดิทัศน์ เนื้อหา เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ขยายดาพัฒนา เรียบเรียงเนื้อหา							
3. เขียนบทวีดิทัศน์วางแผน การถ่ายทำ							
4. ถ่ายทำ							
5. ตัดต่อภาพบันทึกเสียง							
6. ประเมินคุณภาพวีดิทัศน์							
7. สอบปัญหาพิเศษ							

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

(Findings and Results)

ผลการวิจัย

ในการผลิตวีดิทัศน์เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนในการผลิตหลายขั้นตอน เริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยต้องเดินทางไปจังหวัดระยองเพื่อสอบถามข้อมูลจากประธานกลุ่ม (นางบุญชื่น โพธิ์แก้ว) และสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ระหว่างการรวบรวมข้อมูลทัศนผู้วิจัยก็ได้ถ่ายทำวีดิทัศน์ที่ใช้ในการผลิตไว้ หลังจากรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลมาเขียนบท วีดิทัศน์(ภาคผนวก ค) และนำบทวีดิทัศน์ไปให้ประธานกลุ่มตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาอีกครั้ง เมื่อได้บทวีดิทัศน์แล้วก็ถ่ายทำวีดิทัศน์เพิ่มเติมจากที่ได้ถ่ายทำไว้ หลังจากนั้นทำการบันทึกเสียงและตัดต่อภาพเพื่อให้ได้วีดิทัศน์เรื่อง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจเพื่อแก้ไข หลังจากการผลิตวีดิทัศน์แล้วได้นำวีดิทัศน์ไปประเมินคุณภาพเพื่อนำไปใช้เป็นสื่อประกอบการเผยแพร่ (ภาคผนวก ก) วีดิทัศน์ที่ผ่านการประเมินแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประเมินด้านความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมสื่อวีดิทัศน์ (ภาคผนวก ข) ผลการประเมินมีรายละเอียดดังนี้

1.ผลการประเมินคุณภาพวีดิทัศน์โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพของวีดิทัศน์จากกลุ่มแม่บ้านจำนวน 13 ท่านพบว่า คุณภาพวีดิทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมของเวลาการนำเสนอ มีคะแนนเฉลี่ย 4.62 เสียงบรรยายชัดเจนเข้าใจง่าย ความเหมาะสมของการนำเสนอเนื้อหา เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.54 ความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เพื่อการเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป มีคะแนนเฉลี่ย 4.46 เพลงประกอบเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับดีมาก ส่วนความเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของรูปภาพ/ตัวอักษร อยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.23 และ 4.15 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรายดาพัฒนา

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ระดับความคิดเห็น
1. ความถูกต้องของเนื้อหา	4.46	ดีมาก
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา	4.23	ดี
3. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.54	ดีมาก
4. ความเหมาะสมของการนำเสนอเนื้อหา	4.54	ดีมาก
5. ความเหมาะสมของรูปภาพ/ตัวอักษร	4.15	ดี
6. ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ เพื่อการเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป	4.46	ดีมาก
7. เสียงบรรยายชัดเจนเข้าใจง่าย	4.54	ดีมาก
8. เพลงประกอบเหมาะสม	4.31	ดีมาก
9. ความเหมาะสมของเวลาการนำเสนอ	4.62	ดีมาก
รวม	4.43	ดีมาก

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มแม่บ้าน

1. ควรมีการแนะนำหมู่บ้านในเนื้อหาด้วย
2. สีของภาพค่อนข้างจาง ควรให้มีสีเข้มมากกว่านี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผลการทดลองใช้วิธีทัศนเพื่อการเผยแพร่กับบุคคลทั่วไป

จากแบบประเมินความพึงพอใจวิธีทัศนเพื่อการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

2.2 ความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมสื่อวิธีทัศนเพื่อการเผยแพร่ซึ่งผลการประเมินเป็นดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

จากตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินจำนวน 13 ท่าน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีผลดังนี้

เพศ

จากการตอบแบบประเมินความคิดเห็นวิธีทัศนเพื่อการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.46 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.54

อายุ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนมากมีอายุระหว่าง 26-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.16 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.76 อายุระหว่าง 15-25 ปี ร้อยละ 15.39 และน้อยที่สุดมีอายุ 55 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.69

ระดับการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนมากมีระดับการศึกษาที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.76 รองลงมามีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 23.07 และน้อยที่สุดจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอนุปริญญา ร้อยละ 15.09

การประกอบอาชีพ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินส่วนมากนั้นมีอาชีพเป็นลูกจ้างหน่วยงานราชการ ร้อยละ 38.46 รองลงมา มีอาชีพอาจารย์ ร้อยละ 23.07 มีอาชีพรับราชการและอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 15.39 และน้อยที่สุดเป็นผู้ช่วยนักวิจัย ร้อยละ 7.69

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 แสดงการกระจายข้อมูล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลัก

ตัวแปร	จำนวน (n=13)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	38.46
หญิง	8	61.54
อายุ (ปี)		
15-25	2	15.39
26-40	6	46.16
41-55	4	30.76
55 ปีขึ้นไป	1	7.69
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	15.39
มัธยมศึกษา	2	15.39
อนุปริญญา	2	15.39
ปริญญาตรี	4	30.76
สูงกว่าปริญญาตรี	3	23.07
อาชีพ		
รับจ้าง	2	15.39
อาจารย์	3	23.07
รับราชการ	2	15.39
ลูกจ้างหน่วยงานราชการ	5	38.46
ผู้ช่วยนักวิจัย	1	7.69

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 ผลการวัดความเหมาะสมและความพึงพอใจเกี่ยวกับการชมสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินในด้านความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมวีดิทัศน์ของบุคคลทั่วไป พบว่า ระดับความเหมาะสมและความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความต่อเนื่องของภาพ ภาพรวมของวีดิโอ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ความต่อเนื่องของเนื้อหาวีดิโอ ความชัดเจนของเสียงบรรยาย ความรู้ความเข้าใจในการรับชมวีดิโอ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ความชัดเจน/ความสอดคล้องกับเสียงบรรยาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ความน่าสนใจของเนื้อหา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ความน่าสนใจของเทคนิคการนำเสนอวีดิโอ ระยะเวลาการนำเสนอวีดิโอ เสียงเพลงประกอบวีดิโอ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 การนำความรู้ที่ได้จากการรับชมไปประยุกต์ใช้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะจากบุคคลทั่วไป

1. สีสีนของภาพไม่ค่อยสด ภาพควรมีสีสีนที่สดกว่านี้
2. ตัวอักษรตอนจบของวีดิโอ ไม่ค่อยชัดเจน ไม่สะดวกต่อการอ่าน ตราสถาบันไม่ค่อยชัด
3. ควรมีส่วนที่น่าสนใจในการชมมากกว่านี้ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการรับชม

ตารางที่ 5 แสดงระดับคะแนนเฉลี่ยการวัดความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมวีดีทัศน์
ของบุคคลทั่วไป

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ระดับความคิดเห็น
1. ความน่าสนใจของเนื้อหา	3.85	๓๕
2. ความต่อเนื่องของเนื้อหาวีดีโอ	4.08	๓๕
3. ความชัดเจน/ความสอดคล้องกับเสียง บรรยาย	3.92	๓๕
4. ความต่อเนื่องของภาพ	4.15	๓๕
5. ความชัดเจนของเสียงบรรยาย	4.08	๓๕
6. ความน่าสนใจของเทคนิคการนำเสนอวีดีโอ	3.69	๓๕
7. ระยะเวลาการนำเสนอวีดีโอ	3.69	๓๕
8. เสียงเพลงประกอบวีดีโอ	3.69	๓๕
9. ภาพรวมของวีดีโอ	4.15	๓๕
10. เมื่อชมวีดีโอแล้วท่านมีความรู้ความ เข้าใจมากขึ้นเพียงใด	4.08	๓๕
11. ความรู้ที่ได้รับในการชมวีดีโอสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ได้มากขึ้นเพียงใด	3.62	๓๕
รวม	3.91	๓๕

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิจารณ์ผลการวิจัย

1. จากการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา จากการประเมินคุณภาพด้านต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดีมาก เพราะแม่บ้านที่ทำการประเมินเป็นผู้ที่เข้าร่วมการทำกิจกรรมของกลุ่ม จึงเข้าใจในการทำงานและข้อมูลต่างๆของกลุ่มจึงสามารถพิจารณาหัวข้อต่างๆของการประเมินว่าตรงตามวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มหรือไม่ และทำการประเมินซึ่งได้ผลดังกล่าว

2. จากการเสนอแนะให้มีการนำเสนอในส่วนของหมู่บ้านนั้น ผู้วิจัยไม่ได้แนะนำหมู่บ้าน เพราะการผลิตวีดิทัศน์จะมุ่งเน้นในส่วนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาโดยตรงจึงไม่ได้แนะนำหมู่บ้านก่อนที่จะเข้าสู่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

3. การประเมินความพึงพอใจในการชมสื่อวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ มีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดี ผลของการประเมินในเรื่องของการนำไปใช้ประโยชน์มีระดับต่ำที่สุด เพราะผู้ประเมินแต่ละท่านให้ความสนใจในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาต่างกัน บางท่านก็ให้ความสนใจในส่วนเนื้อหาของเนื้อหา บางท่านชมเพื่อความเพลิดเพลิน จึงให้คะแนนในส่วนของคุณรู้น้อย ผลโดยส่วนใหญ่จะให้คะแนนในส่วนของคุณรู้น้อยแต่ผลการประเมินก็อยู่ในระดับที่ดีจึงสามารถนำไปใช้ได้

4. ผู้ประเมินด้านความเหมาะสมและความพึงพอใจในการรับชมสื่อวีดิทัศน์มีปริมาณน้อย เนื่องจากกลุ่มผู้ประเมินที่ได้กำหนดไว้เป็นกลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา แต่เกิดข้อผิดพลาด กลุ่มผู้ประเมินที่กำหนดไว้ไม่สามารถทำการประเมินได้ จึงเปลี่ยนเป็นบุคคลทั่วไป แต่ด้วยระยะเวลาที่จำกัดผู้วิจัยสามารถให้บุคคลทั่วไปทำการประเมินได้เพียง 13 ท่าน หากมีระยะเวลาที่มากขึ้นผู้วิจัยเชื่อว่าปริมาณของผู้ทำการประเมินเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน

5. เรื่องความคมชัดและสีสันของภาพที่สีสันไม่เข้ม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกล้องวิดีโอที่ผู้วิจัยใช้ถ่ายมีประสิทธิภาพของสีและความละเอียดของภาพน้อย และผู้วิจัยไม่ได้เตรียมอุปกรณ์ในการถ่ายที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ในส่วนของการนำวีดิทัศน์ไปเปิดให้กลุ่มแม่บ้านได้รับชมผู้วิจัยไม่ได้รับ สีสันของภาพให้มีสีสันที่เหมาะสม และในการนำไปเปิดให้บุคคลทั่วไปประเมินอุปกรณ์ที่ใช้เปิด ไม่ได้เป็นอุปกรณ์ตัวเดียวกันจึงทำให้คุณภาพของสีสันแตกต่างกันได้ ทำให้ความคิดเห็นในเรื่องของสีภาพแตกต่างกัน

4. จากการผลิตรายการวีดิทัศน์เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เนื่องจากวีดิทัศน์นี้ได้รับการประเมินทั้งจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและบุคคลทั่วไปแล้วผลการประเมินอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ก็เป็นกรนำไปเผยแพร่ให้แก่บุคคลทั่วไปที่มาดูงานที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ (Conclusions and Recommendations)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา แล้วทำการเขียนบทโทรทัศน์ ถ่ายทำ ตัดต่อเพื่อให้ได้มาซึ่งวีดิทัศน์เพื่อใช้ในเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา

เมื่อผลิตเสร็จเป็นวีดิทัศน์ ได้นำเอาวีดิทัศน์ที่สมบูรณ์ไปประเมินโดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา 13 ท่าน ซึ่งผลจากการประเมินคุณภาพด้านต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยรวม 4.43 อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าสื่อวีดิทัศน์ดังกล่าว ในเรื่องคุณภาพต่าง ๆ เป็นที่เหมาะสมแก่การนำไปทดลองได้

ผลการวัดความเหมาะสมและความพึงพอใจในการชมวีดิทัศน์ของกลุ่มบุคคลทั่วไปด้านต่าง ๆ เช่น ความน่าสนใจของเนื้อหา ความต่อเนื่องของเนื้อหาวิดีโอ ความชัดเจน/ความสอดคล้องกับเสียงบรรยาย ความต่อเนื่องของภาพ ความชัดเจนของเสียงบรรยาย ความน่าสนใจของเทคนิคการนำเสนอ วิดีโอ ระยะเวลาการนำเสนอวิดีโอ เสียงเพลงประกอบวิดีโอ ภาพรวมของวิดีโอ ความรู้ความเข้าใจในการรับชมวิดีโอ การนำความรู้ที่ได้จากการรับชมไปประยุกต์ใช้ ผลปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ย รวม 3.91 อยู่ในระดับดี สามารถนำไปใช้เพื่อการเผยแพร่ได้

ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตวีดิทัศน์

จากการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาได้พบปัญหาคือ

1. ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยต้องรวบรวมข้อมูลจากประธานและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ผู้วิจัยต้องเดินทางไปสอบถามข้อมูลที่จังหวัดระยองหลายครั้งจึงจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นเวลานาน
2. ในการเขียนบทกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนาผู้เขียนบทมิใช่ผู้ที่รวบรวมข้อมูลของกลุ่มแม่บ้าน ผู้เขียนบทจึงต้องใช้เวลาในการศึกษา และเวลาในการเขียนบทรวมทั้งการแก้ไขเป็นเวลานาน จึงได้บทโทรทัศน์ที่สมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้ศึกษาได้ผลิตวีดิทัศน์โดยการถ่ายทำก่อนการเขียนบท เมื่อได้บทวีดิทัศน์ที่สมบูรณ์ ภาพที่ถ่ายทำไม่เพียงพอและบางภาพก็ไม่ตรงกับบทวีดิทัศน์ ทำให้ผู้วิจัยต้องทำการถ่ายภาพเพิ่ม ในระยะเวลาที่จำกัด ทำให้ภาพกับบทบางช่วงเป็นภาพที่ซ้ำกัน ในส่วนของเนื้อหากับภาพจึงไม่ สมบูรณ์นัก

4. ในการถ่ายทำวีดิทัศน์ต้องอาศัยระยะเวลาที่กลุ่มแม่บ้านมีการทำกิจกรรมจึงสามารถ ถ่ายทำได้ ทำให้ต้องใช้ระยะเวลานานในการถ่ายทำ

5. อุปกรณ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการถ่ายทำมีความละเอียดของภาพน้อย ผู้วิจัยไม่ได้เตรียม อุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพที่ดีกว่าไปใช้ในการถ่ายทำจึงทำให้สีของภาพไม่สดและผู้วิจัยมีความ สามารถในการปรับแต่งไม่เพียงพอจึงไม่สามารถปรับแต่งสีสันของภาพได้

6. ในการประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจในการรับชมสื่อวีดิทัศน์ของบุคคล ทั่วไปนั้น มีปริมาณของผู้ประเมินน้อย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นบุคคลทั่วไปที่มา ดูงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา แต่เกิดข้อผิดพลาดกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ สามารถทำการประเมินได้ ผู้วิจัยจึงต้องเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคคลทั่วไปแทน และด้วยระยะ เวลาที่จำกัดผู้วิจัยสามารถให้บุคคลทั่วไปทำการประเมินความเหมาะสมและความพึงพอใจในการ รับชมสื่อวีดิทัศน์ได้เพียง 13 ท่าน เท่านั้น

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากการศึกษาการผลิตวีดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการผลิตวีดิทัศน์ที่ดีต่อไป ดังนี้

1. สิ่งที่สำคัญในการผลิตวีดิทัศน์ คือ บทวีดิทัศน์ที่สมบูรณ์และมีเนื้อหาครบถ้วน ซึ่งการ จะได้มาซึ่งบทที่ดีนั้นผู้วิจัยควรให้เวลากับมันให้มากและตรวจเอกสารให้เพียงพอ เมื่อมีบทที่ สมบูรณ์ การดำเนินงานขั้นต่อไปก็ง่ายขึ้น ทั้งการถ่ายทำหรือการตัดต่อ

2. ควรทำการติดต่อแหล่งข้อมูลที่จะไปทำการถ่ายทำให้ดีกว่าก่อนเพื่อความสะดวกในเรื่อง ของการกำหนดเวลา และความพร้อมของแหล่งข้อมูลด้วย

3. นอกจากการเตรียมตัวเรื่องเอกสาร ด้านอุปกรณ์ในการถ่ายทำก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้อง ตรวจสอบให้ดีกว่าก่อนออกนอกสถานที่ เพราะความบกพร่องของอุปกรณ์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอด เวลา

4. ผู้ผลิตต้องมีความชำนาญในการผลิตวีดิทัศน์ ทั้งในเรื่องการตัดต่อลำดับภาพ เพื่อที่จะ ทำให้ได้วีดิทัศน์ที่ดีมีคุณภาพและเสร็จรวดเร็วตามเวลาที่กำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา ชัยวีระพัฒนา และยุพยงค์ ปิณะโต. 2544. ระบบการจัดการบริหารกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. ปรินญาณิพนธ์ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2526. การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ชิน คล้ายปาน . 2528. เทคนิคการผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร : คณะอนุกรรมการกลุ่มอุตสาหกรรมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

ณรงค์ สมพงษ์. 2530. สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายสื่อการศึกษาสำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิตนา เขมณี .2525. ผลงานวิจัยโครงการการผลิตและการใช้เทปโทรทัศน์ประกอบการฝึกอบรมกระบวนกรกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญขึ้น โพธิ์แก้ว. 2546. ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายดาพัฒนา.ระยอง. สัมภาษณ์, 2 สิงหาคม 2546.

ฝ่ายเคหกิจเกษตร. 2531ก. รายงานการสัมมนาและอบรมเพิ่มประสิทธิภาพนักวิชาการเคหกิจเกษตรประจำจังหวัด. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

—————. 2531ข. เอกสารประกอบการฝึกอบรมวิชาการงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

—————. 2533ก. แนวทางการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (เอกสารอัดสำเนา).

พืงพิศ ดุลยพันธ์. 2530. แนวทางในการพัฒนาสตรีเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร. กองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล และนิพนธ์ ศุภศรี. 2528. เทคนิคการผลิตรายการวีดีโอเทปเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ยงยุทธ รักษาศรี. 2532. การผลิตรายการโทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.

ยุพา ไม้จันทร์. 2536. ทัศนคติของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีต่องานเคหกิจเกษตร. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร.

ร่วมศักดิ์ แก้วปลั่ง และ อนันต์ธนา อังกินันท์. 2531. วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่5). กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.

วารินทร์ รัตมีพรหม. 2531. สื่อการสอนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

วรรณา เจียมทะวงษ์. 2536. ทักษะพื้นฐานของการผลิตการสอน. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วสันต์ อติศัพท์. 2533. เทคโนโลยีการผลิตสื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต.

วิรุฬห์ ลีลาพฤทธิ. 2529. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศุภพร วิโรจน์สกุล. 2531. การติดต่อเทปโทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2537. การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาด. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอสเอ็ม เซอร์คิตเพรส จำกัด.

สุชาติ พรหมปัญญา. 2544. "หลักการพื้นฐานของการติดต่อและลำดับภาพ". Digital & Multimedia Magazine. (ตุลาคม-พฤศจิกายน 2544).

_____. 2546. "ประเภทการลำดับภาพในการดำเนินเรื่อง". Digital & Multimedia Magazine. (พฤษภาคม-มิถุนายน 2546).

สุรัชย์ สิกขาบัณฑิต. 2527. การผลิตวัสดุและเทคโนโลยีการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

_____. 2528. วิทยุและโทรทัศน์การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สุทัศน์ บุรีภักดิ์ . 2528. ถ่ายภาพและภาพยนตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว.

สุดสวาท เกศบุรมย์. 2530. ความคิดเห็นและความต้องการรายการวิดีโอเทปเพื่อการศึกษา ด้านอาชีพสำหรับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง. 2545. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสาธิตพัฒนา. ระยอง. (เอกสารอัดสำเนา)

อนันต์ธนา อังกินันท์ และเกื้อกุล ภูมรัตน์. 2532. สื่อการมวลชนและประชาสัมพันธ์เพื่อการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
แบบประเมินคุณภาพชีวิตทัศน์จากกลุ่มแม่บ้านขยายตาพัฒนา
เรื่อง กลุ่มแม่บ้านขยายตาพัฒนา

วัตถุประสงค์

เพื่อการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านขยายตาพัฒนา

คำชี้แจงการตอบแบบประเมินผล

กรุณาขีดเครื่องหมาย(✓)ในช่องว่าง ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ตามที่ท่านเห็นว่ามี
 ความเหมาะสมในแต่ละข้อ

หัวข้อการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	ดีมาก 5	ดี 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ความถูกต้องของเนื้อหา					
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา					
3. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
4. ความเหมาะสมของการนำเสนอเนื้อหา					
5. ความเหมาะสมของรูปภาพ/ตัวอักษร					
6. ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ เพื่อการเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป					
7. เสียงบรรยายชัดเจนเข้าใจง่าย					
8. เพลงประกอบเหมาะสม					
9. ความเหมาะสมของเวลาการนำเสนอ กับเนื้อหา					

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข

แบบประเมินควมคิดเห็นวิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ เรื่องกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขยายคาพัฒนา

เ้าแอง กรุณาขีดเครื่องหมาย(✓)ในช่องว่าง ให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ตามที่ท่านเห็นว่ามีความเหมาะสมในแต่ละ

- เพศ ชาย หญิง
- อายุ 15-25 ปี 26-40 ปี 41-55 ปี 55 ขึ้นไป
- ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
- อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ _____

หัวข้อการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง					
1.1 ความน่าสนใจของเนื้อหา					
1.2 ความต่อเนื่องของเนื้อหาวิดีโอ					
1.3 ความชัดเจน / ความสอดคล้องของภาพกับเสียงบรรยาย					
1.4 ความต่อเนื่องของภาพ					
1.5 ความชัดเจนของเสียงบรรยาย					
1.6 ความน่าสนใจของเทคนิคการนำเสนอวิดีโอ					
1.7 ระยะเวลาการนำเสนอวิดีโอ					
1.8 เสียงเพลงประกอบวิดีโอ					
1.9 ภาพรวมของวิดีโอ					
2. การนำไปใช้ประโยชน์					
2.1 เมื่อชมวิดีโอแล้วท่านมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด					
2.2 ความรู้ที่ได้รับในการชมวิดีโอสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ มากน้อยเพียงใด					

เสนอแนะ _____

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ค

บทวิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ เรื่อง : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา

รายการ : วิดิทัศน์เพื่อการเผยแพร่ ความยาว 10.38 นาที

วัตถุประสงค์ : เพื่อใช้เป็นสื่อในการเผยแพร่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดาพัฒนา

ผู้เขียนบท : นางสาวอุลิสลา วาจาหวาน และ นางสาวดุชนีย์ ม่วงปิ่น

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
1	ตราสถาบัน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง	ดนตรี	6
2	แผนที่จังหวัดระยอง ชาวสวนเก็บผลไม้	จังหวัดระยองเป็นอีกจังหวัดหนึ่ง ที่มีชื่อเสียงในด้านการผลิตไม้ผล	5
3	ผลไม้ชนิดต่างๆ	ไม่ว่าจะเป็น เงาะ ทุเรียน มังคุด และผลไม้อื่นๆอีกหลากหลายชนิด	6
4	คนซื้อผลไม้ ชาวสวนเก็บผลไม้	ไม้ผลเหล่านั้นนอกจากจะเป็น แหล่งรายได้หลักให้แก่เกษตรกรแล้ว ยังเป็นอาชีพที่สร้างความภาคภูมิใจ ให้กับคนในท้องถิ่น	12
5	ตลาดผลไม้ ชาวสวนเก็บผลไม้ การประชุมกลุ่ม	แต่เมื่อเกิดภาวะราคาพืชผลตก ต่ำ เกษตรกรจำนวนมากต้องประสบ ปัญหาขายผลผลิตไม่ได้ราคา แนว ความคิดในการสร้างความเข้มแข็ง ด้วยการจัดตั้งกลุ่มจึงเกิดขึ้น เพื่อเป็น การแก้ไขปัญหาดังกล่าว	17
6	กราฟฟิคชื่อกลุ่มแม่บ้าน การประชุมกลุ่ม	"กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรายดา พัฒนา" เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ถือกำเนิด ขึ้นจากการรวมพลังของคนในชุมชน	8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ภายนอก

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
7	บริเวณที่ตั้งกลุ่มแม่บ้าน	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรยายดา พัฒนาตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3 ต.ตะพง อ.เมือง จ.ระยอง	8
8	หน่วยงานราชการต่างๆ	การรวมกลุ่มได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล เกษตร อำเภอ และได้รับความร่วมมือจาก หลายฝ่ายหลายหน่วยงาน ทำให้ สามารถรวบรวมสมาชิกและทำการ จัดตั้งกลุ่มได้อย่างเป็นทางการ เมื่อ วันที่ 6 มิถุนายน 2527	20
9	ภาพสมาชิกกลุ่ม ภาพนางบุญชิ้น โพธิ์แก้ว	มีสมาชิกเริ่มแรกจำนวน 24 ราย และเพิ่มขึ้นเป็น 60 รายในปัจจุบัน มี นางบุญชิ้น โพธิ์แก้วเป็นประธานกลุ่ม	10
10	ประธานกลุ่มแม่บ้านให้สัมภาษณ์	สัมภาษณ์ความเป็นมาของกลุ่ม	22
11	กิจกรรมของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	การส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน ให้มั่นคง เป็นวัตถุประสงค์หลักในการ จัดตั้งกลุ่มขึ้นมา	6
12	กิจกรรมของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	โดยมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ให้แก่ สมาชิกกลุ่มเพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีและสร้างงานให้กับคนในชุม ชน	10
13	ประธานกลุ่มแม่บ้านให้สัมภาษณ์	สัมภาษณ์วัตถุประสงค์ของกลุ่ม	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
14	กิจกรรมการแปรรูปทุเรียน	กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรขยายดาพัฒนา ล้วนแล้วแต่ เป็นกิจกรรมที่นำเอาวัตถุดิบและ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ ใช้ทั้งสิ้น	10
15	ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	ไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปผลผลิต ต่างๆ และผลิตภัณฑ์ประเภทน้ำพริก	6
16	หน่วยงานต่างๆที่มาดูงาน การประชุมกลุ่ม	ด้วยจุดเด่นในการบริหารจัดการ ทรัพยากร ทำให้กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรขยายดาพัฒนามากลายเป็น ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการแปรรูปผลผลิตทางการ เกษตรให้แก่หน่วยงานต่างๆทั้งส่วน ราชการและเอกชน มีผู้สนใจเข้า ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องตลอดปี	23
17	นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสวนขยายดา	กิจกรรม "เที่ยวสวนชวนชมผล ไม้ไทย" เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่กลุ่มแม่ บ้านจัดขึ้นตามนโยบายสนับสนุนการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของรัฐบาล "ซึ่ง เป็นกิจกรรมในรูปแบบ "เที่ยวไปชิม ไป"	14
18	นักท่องเที่ยวเดินชมสวน นักท่องเที่ยวชิมผลไม้	ที่นอกจากจะได้รับ ความ เพลิดเพลินจากการชมสวนแล้ว นัก ท่องเที่ยวยังสามารถเลือกเก็บและรับ ประทานผลไม้สดๆจากสวนได้ใน ราคาเพียงอิมละ 50 บาทเท่านั้น	12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
19	นักท่องเที่ยวซื้อผลไม้ นักท่องเที่ยวลงจากรถ	จากการที่มีนักท่องเที่ยวหลังไหลเข้ามาเยี่ยมชมสวนบ้านยายดาเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มแม่บ้านจึงมีความคิดที่จะพัฒนาและปรับปรุงแหล่งชุมชนต่างๆ ให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	14
20	ชุมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานจอดรถ ห้องสุขา	โดยเพิ่มบริการขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็น ชุมจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ลานจอดรถ ห้องสุขาชาย-หญิงเพื่อต้อนรับผู้ที่จะมาเยี่ยมชม ให้สมกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรครบวงจรที่มีชื่อเสียงของจังหวัดระยอง	19
21	การแบ่งปันเงินของสมาชิก	นอกเหนือจากกิจกรรมเพิ่มรายได้ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยายดาพัฒนายังได้จัดทำโครงการกองทุนต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกและคนในชุมชน	13
22	ภาพกิจกรรมกลุ่ม	ไม่ว่าจะเป็น เงินทุนกองกลางกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก เงินทุนหมุนเวียน เงินหุ้น และเงินออมทรัพย์ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลการดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ	11
23	คนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	ความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยายดาพัฒนา เป็นความสำเร็จที่ได้รับการยอมรับจากทุกๆ ฝ่าย	7

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
24	รางวัลที่ทางกลุ่มได้รับ	ดังจะเห็นได้จากผลงาน และรางวัลมากมายที่ได้รับ ล่าสุดในปี 2544 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรยาดคาพัฒนาได้รับรางวัลรองชนะเลิศในการประกวด ผลิตภัณฑ์สินค้าแปรรูปประเภททุเรียนทอดกรอบ	16
25	รางวัลที่ทางกลุ่มได้รับ	และได้รับรางวัลชนะเลิศ ในการประกวดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรยาดคาดีเด่น ระดับจังหวัด ถึง 2 ครั้ง ในปี 2541 และปี 2545	12
26	ภาพที่กลุ่มได้รับรางวัล การประชุมกลุ่ม	หนึ่งในปัจจัยที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรยาดคาพัฒนาประสบความสำเร็จคือ การบริหารจัดการ ที่เป็นระบบ การวางแผนพัฒนาประจำปีพร้อมกับ มีการประชุมร่วมกันเป็นประจำเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานและการพัฒนากรรยาดคา รวมถึงการจัดสรรรายได้อย่างเป็นธรรม	23
27	การประชุมกลุ่ม กิจกรรมต่างๆของกรรยาดคา	จากกรรยาดคาเล็กๆที่มีสมาชิกแรกเริ่มเพียง 24 คน วันนี้"กรรยาดคาแม่บ้านเกษตรกรรยาดคาพัฒนา" ได้เติบโตแตกกิ่งก้านสาขาดังต้นไม้อายุที่คอยโอบอุ้มชุมชนให้เข้มแข็ง	15
28	ภาพความสำเร็จของกรรยาดคา	กว่าจะมาเป็นวันนี้ได้ กรรยาดคาก็คงประสบกับปัญหาและความล้มเหลว นานัปการ	4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
29	ประธานกลุ่มให้สัมภาษณ์	ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่ม	39
30	กิจกรรมของกลุ่ม คนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กลุ่ม การประชุมกลุ่ม	แต่ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ และ ความตั้งใจจริงของสมาชิกทำให้ สามารถผ่านจุดวิกฤตจนกลายมาเป็น กลุ่ม “แม่แบบ” ได้อย่างในปัจจุบัน	10
31	การประชุมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ต่างๆของกลุ่ม	ปณิธาน 3 ข้อที่ถือเป็นหัวใจ หลักในการทำงานกลุ่มให้ประสบ ความสำเร็จประกอบด้วย การร่วมกัน จัดตั้งกลุ่มเพื่อความสามัคคี การหาผู้ นำเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน และการ ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์	18
32	ที่ตั้งกลุ่ม คนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์กลุ่ม คนที่มาดูงานกลุ่ม รางวัลต่างๆที่กลุ่มได้รับ การประชุมกลุ่ม	ด้วยระยะเวลา 20 ปีที่ก่อตั้ง กลุ่มขึ้นถือเป็นบทพิสูจน์ศักยภาพของ ชุมชน โฉนั้รางวัลที่ได้รับนั้นอาจสร้าง ความภาคภูมิใจและเกียรติยศ แต่ ความสุขที่เกิดขึ้นภายในชุมชนย่อม เป็นรางวัลที่มีค่าเหนือกว่าสิ่งอื่นใด	20
33	กิจกรรมของกลุ่ม คนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	ความเข้มแข็งของ “กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรขยายตาพัฒนา” จึงไม่ได้เป็น เพียงภาพมายา หากแต่เป็นความ เข้มแข็งที่เกิดขึ้นบน “รากฐานชีวิต” ของชุมชนอย่างแท้จริง	15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	ภาพ	คำบรรยาย	เวลา (วินาที)
34	<p>ผลิตรายการโดย นางสาวนันทน์ อุดมวิทย์ กรรมการปัญหาพิเศษ อ.สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช อ.พีรชัย กุลชัย ที่ปรึกษาด้านเนื้อหา</p> <p>อ. ดวงกมล ปานรศทิพย์ธรรมารัตน์ บทโทรทัศน์ คุณอุลิสลา วาจาหวาน คุณดุชนีย์ ม่วงปิ่น อาจารย์ภาควิชาเทคนิคเกษตร เจ้าหน้าที่ห้องโทรทัศน์</p>	ดนตรี	31
35	<p>ตราสถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง</p>	ดนตรี	4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้